

XXX. ÉVFOLYAM 3. SZÁM 2020.

ZeneSzó

A MAGYAR KÓRUSOK, ZENEKAROK ÉS NÉPZENEI EGYÜTTESEK
SZÖVETSÉGE – KÓTA LAPJA

Isten éltesse
Rozgonyi Éva Tanárnőt!

Fő támogató

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

HANGRÓL HANGRA...

AZ IFJÚSÁGI KÓRUSÉNEKLÉSÉRT

50 ÉVES
A KÓTA
2020

ORSZÁGOS PROGRAMSOROZAT
az 50 éves KÓTA szervezésében

www.kota.hu

Rozgonyi Éva születésnapjának köszöntése (Márkusné Natter-Nád Klára).....	3-5. oldal
Köszönjük, Éva néni... (Nagy Éva Vera)	5-7. oldal
Igó Lenke életmű-díja (Dr. Mindszenty Zsuzsánna)	7-9. oldal
Pertis 80 (B. Horváth Andrea).....	9-10. oldal
Búcsú Sárka nénitől (Kertész Attila)	11-12. oldal
Szakmai beszámoló	
az Erkel Ferenc Társaság 2019. évi tevékenységéről, programjairól (Somogyváry Ákos).....	12-14. oldal
20 éves az Amadeus Kórus (Hraschek Katalin)	14. oldal
Jubileumi Kodály hangverseny Szekszárdon (Naszladi Judit)	15. oldal
NépZeneSzó	
Vokális identitástudat a Tápió mentén (Terék József).....	16-18. oldal
Értékteremtő Közösségért Díjat kapott a Vox Mirabilis Kamarakórus (Zemlényi Katica).....	19. oldal
Vox Mirabilis Kamarakórus – két kiemelkedő esemény 2019-ben (Zemlényi Katica)	19. oldal

KÖSZÖNTJÜK SZÜLETÉSNAPIJÁN

a 65 éves DRAHOS BÉLA fuvolaművész, tanár, karmestert	(1955. 04.14.)
a 80 éves ROZGONYI ÉVA Liszt-díjas karnagyot	(1940. 04.30.)
a 85 éves KRÁLIK JÁNOS karmestert	(1935. 04.11.)
a 85 éves SÁRI JÓZSEF Kossuth-díjas zeneszerzőt	(1935. 06.23.)

Sok szeretettel gratulálunk, további munkájukhoz jó egészséget, sok sikert kívánunk!

ÉVFORDULÓK:

10 éve hunyt el RÁZGA JÓZSEF karnagy	(1914. 04.19.–2000. 06.01.)
25 éve hunyt el FISCHER ANNIE zongoraművész	(1914. 07.05.–1995. 04.10.)
25 éve hunyt el FUCHS FERENC zeneiskolai igazgató	(1947. 11.01.–1995. 04.18.)
40 éve hunyt el NÁDASDY KÁLMÁN operarendező, műfordító	(1904. 11.25.–1980. 04.17.)
40 éve hunyt el PERNYE ANDRÁS zenetörténész, zenekritikus	(1928. 11.18.–1980. 04.04.)
55 éve született LEGÁNY DÉNES zeneszerző	(1965. 05.14.–2000. 12.20)
90 éve született KÁRPÁTI JÓZSEF orgonaművész, karnagy	(1930. 05.04.–2014. 05.09.)
90 éve született KERTÉSZ IVÁN zenei szerkesztő	(1930. 04.01.–2014. 07.24.)
95 éve született ZÁKÁNYI ZSOLT karnagy	(1925. 05.08.–2007. 01.12.)
95 éve született JUHÁSZ FRIGYES	
a KÓTA c. folyóirat egykori szerkesztője	(1925. 05.18.–2001.10.06.)
95 éve született DIETRICH FISCHER DIESKAU énekművész	(1925. 05.28.–2012.05.18.)
135 éve született WEINER LEÓ zeneszerző	(1885. 04.16.–1960.09.13.)
150 éve született LEHÁR FERENC zeneszerző	(1870. 04.30.–1948.10.24.)
260 éve született PÁLÓCZI HORVÁTH ÁDÁM költő, népdalgyűjtő	(1760. 05.11.–1820.01.28.)

ROZGONYI ÉVA SZÜLETÉSNAPI KÖSZÖNTÉSE

Iffjú tanárkorunk legnagyobb élménye az ének-zenei általános iskolák létrejötte, megalakulása volt. Az első ilyen iskolát Kodály Zoltán gondolatai és útmutatásai alapján Nemesszeghy Lajosné Szentkirályi Márta valósította meg Kecskeméten 1952-ben. Ezt követte Budapesten 1954-ben Bors Irma vezetésével a Lorántffy Zsuzsanna úti iskola. 14 év elteltével új helyet jelöltek ki az iskola részére a II. kerületben.

A Marczibányi téri iskola 1975-ben nyerte el Kodály Zoltán nevét. A november 5-i ünnepségen Eöszé László zenetörténész ismertette a minisztériumi határozatot: „Az iskola a mai naptól kezdve Kodály Zoltán nevével viselheti.”¹ Mint az iskola egykori tanára, én mint „tudósító” vehettem részt e nevezetes napon. Ez volt első személyes találkozásom Rozgonyi Évával, aki akkor a Kecskeméti Kodály Iskola igazgatója volt. Üdvözlő beszédében baráti hangon, mint idősebb testvér köszöntötte a fiatalabbat! Meghatott figyelmes kedvessége, határozottsága, ettől kezdve fokozott érdeklődéssel figyeltem pályáját. Bár mindig nagy volt a földrajzi távolság közöttünk, hiszen Éva az ország sok városában lelt otthonra, a világ sok táján megfordult – mindig a zene szolgálatában –, ám a Zeneakadémia szelleme, a kodályi gondolatok azonos értékelése és a Szőnyi tanárnő iránti tisztelet és barátság mindenkor erős kapocs volt számunkra.

Folyamatosan alakult bennem a kép az ő kivételes egyéniségéről. Tiszteletet parancsol szakmai tudása, tehetsége, a zene iránti mély elkötelezettsége, hajthatatlan jelleme, amely mindig a helyes útra terelte, példamutatóan megfontolt erős akarata, mely átsegítette minden nehézségen. Szerencsére az elmúlt évtizedek során mindig akadtak alkalmak a személyes találkozásra, ahol a zenei élet fontos eseményein mindketten együtt is részt vehettünk. A gazdag életpálya rövid áttekintését szeretném közreadni.

Rozgonyi Éva a Palócföld szülötte, 1940. április 30-án látta meg a napvilágot. Zenei készsége hamar megnyilvánult, saját szavait idézve: „Hatodikos általános iskolai koromban hozott Réti Zoltán tanár úr Balassagyarmatról Tarhosra.” A háború után, 1946-ban alapította Gulyás György Békés-Tarhoson az üresen álló Wenckheim-kastélyban és parkjában, az ország első Énekes Iskoláját. Nehéz körülmények között indult a tanítás; a bennlakó növendékek segítségével alakult ki évek során az épületegyüttes, de énekszó zengett egész nap, és alapos tudással vértették fel valamennyi tanulójukat. Mikor Éva odakerült, éppen a Pavilon építését kezdték. Szavait idézem:

„...a park területén kívül lévő kis vasút lerakodó helyén az építéshez szükséges téglát az itteni diákok rakták fel egy-egy gördíthető kocsira, kísérték (néha tolták) a cseresznyesoron ideiglenesen lerakott síneken ide, a kőművesek keze alá. Csoportokba osztva, órarendben dolgoztunk, a rakodás néha tanítási időre esett, de senkinek nem jutott eszébe, hogy a felelés alól kimentse magát a következő órán. Nagy szégyen lett volna, ha valakit rossz jegye, vagy egyéb miatt kizártak volna a munkából.”²

A Zenepavilon avató ünnepségét 1953. május 1-én tartották, Kodály Zoltán jelenlétében, aki emlékezetes avatóbeszédet mondott. Az évek során sok, szép, igényes hangversenyt tartottak ott, de az

öröm nem tarthatott sokáig, 1954-ben beszüntették az iskolát. Éppen az első érettségi osztály fejezte be tanulmányait. A tehetséges növendékek szétszéledtek. Volt, aki már egyenesen a Zeneakadémiára nyert felvételt.

Rozgonyi Éva a Miskolci Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskolában folytatta tanulmányait. Kardos Pál tanár úr tanítványa lett. Új, életre szóló zenei hatások érték. – Itt engedtessek meg felidézni egy személyes élményemet. Kardos Pál évfolyamtársam volt a Zeneakadémián a Középiszkolai ének-zene tanárképzőn. Nekünk volt egy jó „játékunk”: ha meglátott engem Vali barátnőmmel egy terem sarkában vagy a folyosón, rögtön mondta: „énekeljtek egy kis tercet”, ezt aztán sokszorosan folytattuk, tovább finomítottuk-szépítettük, kölcsönösen élveztük, de akkor még nem gondoltuk, hogy ez a kezdet, mert az intonáció lesz Kardos Pál tudományos kutatómunkájának életre szóló legfőbb területe.

Éva számára az út Miskolcra egyenesen a Zeneakadémiára vezetett. A tanulmányi idő alatt a Zeneakadémia kollégiumában lakott. Egyik évfolyamtársa, Papp Zsuzsa így emlékezik: „Én egy évig szintén ott laktam, Éva évfolyamtársam volt. Mindig 'felnéztem' rá, becsülve azt, hogy első

¹ Márkusné Natter-Nád Klára (szerk.): Kodály Zoltán nevével viselő kórusok és iskolák. Budapest, 2008. Magyar Kodály Társaság, 62. o.

² A Magyar Kodály Társaság Hírei, 2003/3. 25. o.

perctől tudta, mit akar, mire készül. Teljesen kialakult egyéniség volt, emberileg empatikus, segítőkész, erős jellem. Elveit mindig megtartotta, ami abban az időben nem volt könnyű. Minden zenei feladatot becsülettel elvégzett, sohasem esett abba a hibába, amibe néhányan, hogy csak éppen, felületesen tanulták meg az anyagot. Nagy zenei műveltsége volt, nemcsak a művek, hanem az előadók tekintetében is. Szívesen emlékszem az együtt tanulásokra. Mindenki becsülte és szerette, mindenkire volt egy-egy bölcs szava. Igazi összetartója volt a körülötte lévő embereknek. Ez a későbbiekben is folytatódott, és kiterjedt az egész évfolyamra. A diploma után találkozóink szervezésében, programjában mindig Éva volt az egyik kezdeményező. Tartottuk a kapcsolatot Szőnyi Erzsébet tanárnővel. Az utóbbi időben már évente, de volt, mikor többször is találkoztunk, beszélgettünk, így a Tanárnő és egymás életét is követni tudtuk. Éva bölcsen, meggondoltan tudott ötleteket adni szeretetünk kifejezésére.”

Kiváló tanárai közül Vásárhelyi Zoltán és Szőnyi Erzsébet volt a legmeghatározóbb. A Középiskolai énektanár-karvezetés szakon 1964-ben kitüntetéssel diplomázott.

Tanári pályáját Szolnokon a frissen alakult Ének-zene tagozatos Kassai úti Általános Iskolában kezdte. Leánykart is alakított, amivel már akkor sok sikert ért el. Gyakran látogatott Kecskemétre Nemesszeghy Mártához, aki mentora volt a szakmának. Ugyanakkor már az ifjú énektanár híre is szárnyra kapott, óráit magyar énektanárok, sőt külföldi vendégek is látogatták. Öt év után, 1969-ben a Szegedi Tanárképző Főiskola ének-zenei tanszékére hívták meg Rozgonyi Évát. Majd onnan még távolabbra, két évre, az Egyesült Államokba mehetett tanítani.

Ezt követően Szegedre tért vissza, majd hamarosan Kecskemét követte. Ez időben vált végzetessé Nemesszeghy Márta betegsége. Évát hívta magához, és a kórházban bízta meg szeretett iskolájának vezetésével. Ez előbb az igazgatóhelyettesi posztot jelentette, majd egy év múlva, 1973-tól lett az iskola igazgatója.

Kecskeméten a „világ legnagyobb iskoláját örököltem Márta nénitől” – vallotta Éva. Az iskola valamennyi órája és ünnepélye élmény volt. Gyakran érkeztek magyar és külföldi látogatók, de a nagy vendégjárást oly természetesen tudták megoldani, hogy soha nem gondot, hanem élményt jelentett, tanulóknak és vendégeknek egyaránt. Változás 1981-ben történt, amikor az oktatásügy már szakközépiskolai osztály indítását tervezte. A különböző nézetek ütközése során, igazgatói beosztásáról Éva lemondott. Egy évvel később újrahívta Ót a Napfény városa, ahol ismét otthonra lelt. 1983-tól 1990-ig a Tömörkény István Zeneművészeti Szakközépiskola zenei vezetője, majd a Konzervatórium docense volt nyugdíjazásáig.

A Kecskeméti Kodály Iskola külföldi látogatói egyúttal meghívást is felajánlottak. Különösen a japán érdeklődés vált hosszútávú barátsággá. Tanimoto Kazuyuki, a Sapporói Tanárképző Egyetem professzora és a Japán Kodály Társaság elnöke meghívására 1976-ban utazott Rozgonyi Éva első ízben Japánba, hogy előadásokat tartson, Kodály műveket tanítson és vezényeljen. Ezt követően rendszeresen meghívták nyári kurzusok tartására különböző japán városokba. A tokiói Kodály Esztétikai Nevelési Intézet zenei tankönyvek szerkesztésével bízta meg. 1984-ben a szegedi Bartók Kórusal utazott Japánba, kurzusokat és hangversenyeket tartott. Legutóbb 2016-ban járt a Szigetországban, ahol Kardos Pál Egyszólamúság az énekkari nevelésben című útmutatóját ismertette, Ito-Illés Naomi közreműködésével.

A tanítás és a kórusvezetés Rozgonyi Éva szívében édestestvérként fért meg. Mindig és mindenütt volt lehetősége kórusalapításra. Életében legnagyobb jelentőségű a Szegedi Bartók Kórus, melyet

örökölt és továbbörökített. Kardos Pál 1967-ben alapította. Sikeres hazai és külföldi szereplései során hamar ismertté vált. Karnagyuk 50. születésnapján nagy kórusünnepélyt rendeztek. Am a következő évben Kardos Pál tanár úr váratlanul elhunyt...

Rozgonyi Éva 1972-ben vette át Kardos Páltól a Bartók Kórus vezetését. Több mint 10 évig Kecskemétről, utazó karnagyként irányította a kórust. Az évtizedek során a Vegyeskar ismertté vált a nagyvilágban, sok elismerésben, kitüntető díjban részesült. Századunk első éveiben változott a női és férfi énekesek aránya, ami végül a kórus átalakulásához vezetett. 2006 decemberében döntött úgy a Kardos Pál Alapítvány Kuratóriuma, hogy a kórus Bartók Béla Nőiakar néven, Ordasi Péter vezetésével folytatja munkáját. A Nőiakar első külföldi útja 2007-ben Olaszországba vezetett egy fesztiválra, majd a Római Szent Péter Bazilikában szerepelhettek nagy elismerés közepette. 2008-ban Debrecenben a XXIII. Nemzetközi Kórusversenyen nyertek I. díjat.

Rozgonyi Éva sok feladatot vállalt a zenei közéletben is, a Magyar Kodály Társaság, illetve a Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetsége – KÓTA elnöksége keretében. Az ő vezetésével alakult meg 1988 májusában Szegeden a Kodály Társaság Csongrád megyei tagcsoportja. Azóta rendszeres a közreműködésük ünnepi rendezvények, találkozók, kórusversenyek alkalmával. Különösen említésre méltó a Bicinium éneklési versenyek szervezése. Most, 2020 márciusában tartották huszadik alkalommal, nagy részvétel mellett, igen eredményesen.

Ugyanilyen igényes tartalommal szervezik a KÓTA közreműködésével az Éneklő Ifjúság napokat. Említést érdemel, hogy 2014-ben „a szegedi kóruskultúra fennállásának 150. évfordulója” alkalmából rendezett nagy ünnepségen a Nemzeti Színházban tíz énekkar szerepelt és az összkart Gyüdi Sándor Liszt-díjas karnagy vezényelte. Majd a hangverseny befejezéséül valamennyi résztvevő énekessel a Magyarokhoz, Kodály–Berzsenyi örökértékű műve Rozgonyi Éva lendületes vezényletével szólalt meg, felejthetetlen élményt jelentve.

Rozgonyi Éva Liszt-díjas karnagy a Magyar Kodály Társaság tiszteletbeli tagja és a KÓTA tiszteletbeli elnöke, a Szegedért Érdemérem kitüntette, a Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt és a Bartók–Pásztory-díj tulajdonosa.

A folyamatos munka mellett igazi örömmünnepet jelentett a 75 éves születésnap. 2015. április 26-án Szegeden a Szent-Györgyi Albert Agora látta vendégül a nagyszámú közönséget. Baráti köszöntők hangzottak el. Közreműködött a szegedi Bartók Nőiakar Ordasi Péter vezényletével; színpadra álltak a Bartók Béla Kórus egykori tagjai Rozgonyi Éva vezényletével, és az ő vezetésével mutatkozott be az est legifjabb együttese, a Diapente Fiúkórus.

Május 8-án pedig Budapesten a Fészek Klub

tartott ünnepi rendezvényt. Az egykori Bartók Béla kórust egykori tagja, Dr. Balás István vezényelte. A műsorban volt tanítványok, egykori tanárok, kollégák szerepeltek: Párkai István, Kamp Salamon, Gerhardt László, Nagy Márta, Kecskés György, Timea Zita, Kerényi Mária. A köszöntők sorában Tóthpál József, Ittész Mihály, Alföldyné Dobozi Eszter, Uherezky Eszter, Mindszenty Zsuzsanna szóltak. Szőnyi Erzsébet köszöntőjéből az alábbi részletet idézném:

„Az ünnepelt a Zeneakadémián a középiskolai énektanárképző és karvezető tanszak elvégzése után Szolnokra, az Ének-zenei Általános Iskolába került, ahol olyan kitűnő munkát végzett, hogy már akkor – 1968-ban – az éppen nálam tanuló külföldi hallgatóimat oda vittem óralátogatásra. De Éva munkáját a további évek során következő munkahelyein, Kecskeméten, Szegeden, Amerikában, Japánban, a londoni British Kodály Academy-n is figyelemmel kísértem. Magyar és külföldi növendékeimet hospitálni hozzá vittem. Több évfolyamtársával együtt rendszeresen jártunk áldott emlékü Vajda Cecília londoni nyári Kodály-kursusaira. Vajda Cecília nekem évfolyamtársam, majd kollégám volt a Zeneakadémián, a tavaly aranydiplomát nyert osztálynak pedig szeretett tanára volt.”³

Befejezésül egy közös kis emléket szeretnék feleleveníteni.

A Dél-Alföld szívében fekvő Sándorfalván a felújított Pallavicini Kastély Dísztermében rendezték Szőnyi Erzsébet Kossuth-díjas zeneszerző szerzői estjét 88. születésnapja alkalmából. A „megle-

petés” hangverseny szervezője Nagy Márta zongoraművésznő volt. A közreműködők és az előadott művek: a Pallavicini Sándor Általános Iskola Kórusa (Három gyermekdal és két Bicinium); Sándorfalva Város Énekkara (Szent Erzsébet mise); Temesi Mária operaénekes Nagy Márta zongorakíséretével (Puer natus). A „Sárkányfogak” sorozatból (Szepesi Attila versei, Gerzson Pál grafikái, Szőnyi Erzsébet zenéjével) 13 miniatűr hangzott el. A képek vetítése közben Szőnyi Erzsébet olvasta fel a verseket, a tételeket zongorán Nagy Márta szólaltatta meg. Szegedről érkezett a Vántus István Gyakorló Zeneművészeti Szakközépiskola Fiúkörusa és szegedi Bartók Béla Női Kar. Mindkettőt Rozgonyi Éva vezényelte. Műsoruk: Ima alkonyi harangszóra; Három leánykar Kriza János verseire; Zsolozsma, Kardos Pál emlékére, Pilinszky János versére. Befejezésül az Összkar a Himusz a Szentháromsághoz című, megindítóan szép éneket adta elő. Az ünnepi műsort kedves vendéglátás, baráti hangú együttlét követte.

Kedves Éva, nyolcvanadik születésnapod alkalmából az életpályád mentén gyűjtögetett dús csokrot szeretném neked most – mint idősebb testvér a fiatalabbnak – átadni. Kívánom, hogy a jó Isten áldásával még sok eredményes, szép munkát végezhessél örömben-békességben a zene szolgálatában.

Márkusné Natter-Nád Klára

³ A Magyar Kodály Társaság Hírei, 2015/2, 27–28. o.

KÖSZÖNJÜK, ÉVA NÉNI . . .

Rozgonyi Éva 80. születésnapjára

Rozgonyi Éva tanárnőt, Liszt és Bartók-Pásztory-díjas karnagyot köszöntjük ma 80. születésnapján, sok ezren, tanítványai Magyarországon, a határokon túl, és távolabb: Japántól Kanadáig. Éva néni „egyenes ágon” örökölte a Kodályi utat, mely munkásságának meghatározó eleme.

Kodály Tanár úr a nemzet nagy nevelője. Ma is hatnak szavai, művei, karizmatikus személyisége. Akik szeretik, rajongással szeretik, akik az ő szellemében működnek, missziót teljesítenek, akik az ő életművét forrásnak tekintik, hivatástudattal, hittel, szeretettel dolgoznak. Kodály Zoltán olyan utat mutatott nekünk, amely a nemzet apraja-nagyját tűzbe hozza, van mondandója a legkiseb-
bekhez és a legbölcsebb mesterekhez egyaránt. Az ő programja

vezérfonalat ad egy életen keresztül, odaadó napi lelkes munkát inspirál több nemzedék óta. Mint ahogyan a Jó Hír terjed, úgy adják tovább ezt a lángot követői, tanítványai tanítványaiknak, s azok tanítványainak. Így vagyunk részesei mi, Éva néni tanítványai ennek a folyamatnak, s próbáljuk megőrizni azt a lelkületet, amely generációról generációra a kóruséneklés, a magyar kultúra és műveltség éltető, gyógyító, inspiráló közege.

Tanítványok, kórustagok emlékezései, köszöntő szavai képet adnak Éva néni életútjáról. A palóc faluból, Etesről került a híres Békés-tarhosi Énekiskolába, mely életútjában meghatározó állomás volt. Éva néni gyakran mesélt Békés-Tarhosról. Úgy képzeltem gyerekként is, hogy a tarhosi zeneintézményben egy idilli világ volt. Az ország első énekes központja, ahol Kodály álma megvalósulhatott. A Wenkheim-kastély és gyönyörű parkja tele éneklő gyerekekkel, akik intenzív zenei nevelésben részesültek, szép hangokkal, harmóniákkal töltötték meg a hatalmas kertet. A nehézségek közösséggé kovácsolták a kollégista gyerekeket a háború utáni években. Óriási nosztalgiával mesélnek a Tarhoson felnőtt diákok csodálatos iskolájukról, ahonnan nagyszerű szakemberek kerültek ki, pedig csak rövid nyolc évig működhetett. Akkor záratta be a rendszer, amikor már világhírűvé vált. Szakmai színvonalát, szellemiségét Kodály Zoltán is nagyra értékelte. Ebben a tündérvárosban tanult Rozgonyi Éva kisgyerekként.

A sors összjátéka, hogy később annak az iskolának lett igazgatója, kórusvezetője, amely a Békés-tarhosi Énekiskola megszűnésekor jött létre, s az ország első ének-zenei általános iskolájaként tartják számon: a kecskeméti Kodály Iskoláé. A tarhosi szellem és lelkeség ilyen módon átörökítődt a kecskeméti Kodály szülővárosába.

Éva néni az iskolaalapító Nemesszeghyné Szentkirályi Mártától vette át az igazgatást, s olyan iskolát teremtett, mely a művészet, a műveltség, a jóság szigete volt. Gyermekként csak azt tudtam, hogy szeretek iskolába járni, szeretem a tanárait; utólag csak elképzelni tudom, milyen szívós küzdelem lehetett a háttérben a vezető részéről, hogy ilyen atmoszféra valósulhasson meg, ahol a tanárok legfőbb szívügye a gyerekek haladása volt, hivatástudattal tanították a tantárgyakat. Az ének tanárok közössége volt a szíve-lelke a tanári karnak, mely csupa nagyszerű szakemberből állt, így mi, gyerekek, minden korosztályban a legjobb kezébe kerültünk. Éva néni kerek születésnapjához közeledve sokat gondolok mostanában a régmúlt-ra, az együtt töltött évekre. Főként a gyerekkoromban megtapasztaltakra. És egyre inkább rájövök, hogy milyen kivételesen áldott helyzetben voltam, hogy Éva néni volt az igazgatóm, kórusvezetőm a Kodály Iskolában. Rengeteget köszönhetek neki. Visszatekintve, igazgatása alatt emberi, igaz léggör volt szeretett iskolámban. A kecskeméti Kodály Iskolában átélve a hetvenes éveket, mondhatom,

hogy az akkori rendszer negatívumai kívül maradtak az iskola falain. Ebben a sok élményt adó iskolában ránk, gyerekekre személyes figyelem irányult, mely a szakmai színvonallal együtt volt jelen. Rajongásig szerettem ezt az iskolát. Ebben Éva néninek óriási szerepe volt igazgatóként. Kicsi első osztályos voltam, amikor ő lett az iskola vezetője. Számomra mindig szeretett tekintély. Úgy tudott tiszteletet parancsolóan jelen lenni köztünk, hogy ugyanakkor kedves, jóságos, szeretettel teli is volt felénk, gyerekek felé. Nem félelmet keltő tekintély volt, hanem az értékrend biztonságával, az emberség kisugárzásával a biztos pontot jelentette. Személyes figyelmé kitüntetés volt. Köszönöm Éva néninek, hogy ilyen lehetett a gyerekkorom az iskolában. Máig éltet, meghatároz, eligazít.

Hetedikes koromtól 4.gimnáziumig énekelhettem Éva néni keze alatt az iskolai kórusban és a városi vegyeskarban. Nagyszerű, gyönyörű műveket énekelünk az évek alatt. A katarzis mindennapos vendég volt a kóruspróbákon. Nagyon szerettem Éva néni próbáit. Jobbnál jobb műveket tanultunk, énekelünk. Emlékszem a Lengyel László „Haj, régi szép magyar nép”-ére, a Jósza, gigézőben a "Tínóbínó jószágocskák"-at milyen szeretettel énekeltek, a „Nőjön fű előttük” a sima, puha, harmatos pázsitot idézte, a jóságos növekedést, a Villó öreg embereit milyen bársonyos puha meleg szeretettel vette körül az alt. Milyen méltóságteljes íveket énekeltek a Vejnemőjnenben. Nagyon szerettem Pergolesi Stabat Mater-ét. Az utolsó gimnáziumi évemben énekeltek a Kodály: Semmit ne bánkódjál -t, a Bartók: Mihálynap-i köszöntőt. A művek választása nem volt véletlen, ezt fiatalon is érzékeltem. A Kodály-iskolában bekövetkezett változások ezek a művek hitvallások voltak arról, hogy a művészettel, hitből élő ember mivel vigasztalódik, mit teremt, mit ad át tanítványainak. Így visszagondolva, a személyes érintettség is tehette olyan szuggesztívá Éva néni vezényletét, s a művek megszólalását. Ebben a mindennapi inspirált légkörben a gyerekkorom és ifjúkorom tele volt napi katarzissal, s ennek az igénye hajt ma is.

A Purcell: Nunc dimittis, a Magnificat, a Kodály: 114. zsoltár, Ének Szent István királyhoz, Fölszállott a páva a vegyeskari élményeim közé tartozik. Ilyen művekkel találkozni tizenévesen egyáltalán nem természetes, olyan alapokat ad az embernek, amely az egész életére hatással van. Ami nekünk természetes volt kecskeméti Kodály-iskolásként, az egyáltalán nem evidens: hogy a legmagasabb rendű művészet táplálékával nőhetünk fel kicsi korunktól kezdve, hogy a legnagyobb mesterművek a legjobb minőségben szólalhattak meg, s ez mindennapi élményünk volt. A tiszta éneklés evidenciája biztos, hogy lelkünket is tisztogatta. A gyermekkor tisztaságához a tiszta intonáció is hozzátartozott, azóta is ezt kere-

sem mindenhol, ahová életutam vezet. Köszönöm szépen Éva néninek, hogy mindezt lehetővé tette nekem s generációmnak.

A kecskeméti Kodály-iskola nagy gazdagságát az is adta, hogy Rozgonyi Éva néni igazgatása alatt volt a leánykar vezetője Kardos Pál. Életre szóló élményt jelentett a kórusában énekelni ötödikes-hatodikos gyerekként. Éva néni tanári, karvezetői szellemiségére talán a legnagyobb hatással ő lehetett. A miskolci Zenei Gimnáziumban volt tanára, majd életútjuk ezer szálon összefonódott, szegedi és kecskeméti működésük, közös munkájuk alatt. Kardos Pali bácsi zseniális karnagy-egyénisége, zenei és emberi megoldásai, intonációs tanítása olyan kincseshánya, amely Rozgonyi Éva tanárnőt egész életében inspirálta. Az a zenei minőség, amely szegedi és kecskeméti kórusaiban megvalósult, gyökerében Kardos tanár úr izzó zeneiségéből, karizmatikus személyiségéből merített ihletet, tudást. Éva néni egész életében hűséges volt Kardos tanár úr szellemiségéhez.

A jubileumi születésnapra összeállított köszöntőkből, emlékezésekből egy kivételes zenepeda-

gógus-karnagy életútját látjuk kibontakozni. Életének minden színterén szeretettel, a legnagyobb megbecsüléssel emlékeznek rá: a miskolci Zenei Gimnáziumban, első munkahelyén, Szolnokon, a Zeneakadémián, a szegedi Tanárképző Főiskolán, a kecskeméti Kodály Zoltán Ének-Zenei Általános Iskolában és Gimnáziumban, a szegedi Konzervatóriumban, és persze kórusaiban: a szegedi Bartók Kórusban, a kecskeméti ÉZI leánykarában és a Városi Vegyeskarban, a szegedi Lauda Leánykarban és a Diapente Fiúkarban. A Magyar Kodály Társaságban, a KÖTÁ-ban és a Kardos Pál Alapítványban. Amerikai, angliai és japán Kodály-tanfolyamokon.

Köszönjük a hűséget a hithez, a magyar kultúrához, a kórusmuzsikához, Kodály Zoltán örökségéhez. A jó tanítvány annyira azonosul mesterének tanításával, személyével, hogy saját személyiségébe is beleépülnek a mester tulajdonságai. Így válik ő maga is mesterré.

Mi mind, akik a mennyei harmónia vonzásában rátaláltunk az énekkar műfajára, sejtjük, hogy ragaszkodásunk, elköteleződésünk egy magasabb rendű minőséghez visz, fellebbenti a fátylat egy másik világ valóságához. Hiszen az énekkar a mennyország szimbóluma.

Köszönjük az életpéldát, tanítást Éva néninek, szeretettel köszöntjük ezen a jeles ünnepen!

Nagy Éva Vera

*volt tanítvány iskolánővér, karvezető
Marosszéki Kodály Zoltán Kórusműhely*

Riport IGÓ LENKE ÉLETMŰ-DÍJA

Igó Lenke karnagy, zenetanár, Kodály Zoltán zenepedagógiai elképzeléseinek egyik világszerte ismert és elismert „követe” 2020. márciusában az OAKE (Organization of American Kodály Educators) életmű díját kapta. A díjjal azokat a kivételes személyiségeket tüntetik ki, akik olyan messzemenő hatást fejtenek ki a zenei nevelés terén, hogy az kitörölhetetlen befolyással bír az Amerikában folyó, kodályi elveken alapuló zenei nevelésre. Ritkán fordul elő, hogy az életmű díjat magyar zenepedagógus kapja, most idén Igó Lenke részesül ebben a rangos nemzetközi kitüntetésben. Pályája során, több, mint 12 különböző felsőoktatási intézményben mindegy 45 éven keresztül tanított az Egyesült Államokban rövidebb, hosszabb kurzusokon, illetve teljes tanéveken is átnyúló programokban. Ezek közül is kiemelkedik a Kodály Musical Training Institute (Wellesley MA) a New England Conservatory (Boston MA), a Brigham Young University (Provo UT), a Hartt School (Hartford-CT), a Holy Names College (Oakland-CA), az Alverno College (Alverno-WI), a University of North Texas (Denton TX), illetve a Southern Methodist University (Dallas TX), ahol jelenleg is évente nyári kurzust tart.

A díj kapcsán beszélgettem vele életútjáról, tevékenységéről, és a zenei neveléssel kapcsolatos elveiről, gondolatairól.

Igó Lenke egy festői szépségű kis faluban született a Bükk-hegy-

ségben. Édesapja énektanár, karnagy, iskolaigazgató, szaktanácsadó volt. Édesanyja a helyi pávaköri mozgalom legfőbb támogatója, szereplő ruhák, viseletek tervezője, valamint a díszítőművészeti szakkörökben alkotó tevékenységet is végzett a falu asszonyaival, mellyel elnyerte a Népművészet Mestere címet. Igó Lenke ebben a légkörben nőtt föl, és szívta magába a kultúra, a zene szeretetét. Tanulmányait a nekézsenyi általános iskola után Miskolcon folytatta a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskolában. A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Középfelsőiskolai énektanár és karvezető szakát olyan nagy személyiségek működése idején végezte el, mint Vásárhelyi Zoltán, Szőnyi Erzsébet, Párkai István.

M.ZS.: Kik voltak azok, akik a pályád kezdetén a legnagyobb hatást gyakorolták rád?

ÍL.: A fent említett nagy személyiségeken kívül abban az időben tanított Pernye András, Kroó György, Szöllősy András, Nagy Olivér, sőt már Somfai László is. Hihetetlen felkészültség, a történelmi zene mellett a napi koncertrepertoár ismerete, és karizmatikus, példamutató tanári magatartás volt jellemző rájuk, akiktől öröm és megtiszteltetés volt tanulni.

M.ZS.: A zeneakadémiai diploma megszerzése után azonnal az Egyesült Államokban kezdtél tanítani.

I.L.: A Kodály Musical Training Institute (Wellesley, MA-USA) volt az első munkahelyem, ahol férjemmel, Horváth Jánossal kezdem tanítani 1973-ban. A KMTI a hatvanas évek végén jött létre, megalapítója Denise Bacon wellesley-i zenetanár és zongorista volt, aki egy éves magyarországi képzés és iskolai látogatások tanulságai alapján egy olyan intézetet álmódott meg, mely Kodály zenei nevelési filozófiája alapján egy amerikai gyökerekre épülő adaptációt tűzött ki célul. Törekvéseit Kodály Zoltánné támogatásával Erdei Péter segítségével kezdték el megvalósítani az alábbi területeken:

- tanárképzés
- bemutató iskolák létrehozása, külvárosi és belvárosi környezetben egyaránt
- tanítási segédanyag létrehozása - a tanításhoz szükséges, széles körből válogatott népzenei gyűjtemények felkutatása, elemzése
- a pedagógiai és készségfejlesztési lehetőségek konzekvenciáinak felmérése, rendszerbe foglalása az egyszerűbbtől az összetettig.
- a „folksong library” (népzenei antológia) létrehozása - melynek közvetlen célja az volt, hogy az iskolai képzés különböző osztályainak tantervi felépítéséhez a korosztályi és etnikai nehézségek figyelembe vételével anyagot nyújtsanak
- zenei könyvtár létrehozása - antológiákkal, kottákkal, könyvekkel, pedagógiai irodalmi művekkel

Ebben a munkában számos amerikai és magyar mestertanár tehetséges közreműködésére volt szükség az évek folyamán. Magyarországról többek között Rozgonyi Éva, Komlós Katalin, Kokas Klára, Szabó Helga és Vendrei Éva végzett jelentős munkát.

Ilyen előzmények után az intézetben megszakítás nélkül öt éven át tanítottunk. Az irányvonal adott volt, de a tanításunk részleteit, beleértve a segédanyagokat, a tananyag pontos kiválasztását, a tanmenetet – valójában az adott osztályoknak megfelelő amerikai adaptációt – magunknak kellett kitalálni. Ránk hárult a szolfézs, zeneelmélet, módszertan, karvezetés és természetesen a kórus tanítása. Használtam Szőnyi Erzsébet A zenei írás-olvasás módszertana gyakorló füzetét is, de igen fontos volt számomra a különböző zene-történeti korokból válogatott anyagok stílusismereti és analitikus szempontból való feldolgozása is. Különösen nagy kihívás volt az énekes alapú készségfejlesztés – ritmus, dallam, harmónia hallás és ennek folyamata soha nem csak és kizárólag gyakorlatként, hanem mindig eredeti élő zenei anyag használatán keresztül. A tanárképzés – tehát a felnőtt oktatás mellett gyerekeket is tanítottam, illetve gyakorlati tanítást, hospitálást vezettem egy állami iskolában, valamint egy kis privát iskolában is, ahol kis csoportos bontásban dolgozhattunk.

MZS: Még a Wellesley-ben végzett munka mellett Bostonban is tanítottál a New England Conservatory-ban zeneelméletet és szolfézszt. Mindezek után hazatértél és Kecskeméten, a Kodály és Nemesszeghy Márta által alapított Ének-zenei Általános iskolában kaptál állást, de egy év után Budapestre jöttél, ahol a Május 1. úti (ma Hermina út) Ének-zeneiben kezdtél tanítani.

I.L.: Fontos és szép évek voltak ezek. Első osztálytól negyedikig, majd fokozatosan a felső tagozaton is tanítottam és vezettem az iskola kis és nagy kórusát. Akkoriban szűkös anyagi helyzet volt itthon, a tárgyi feltételek is kívánnivalót hagytak maguk után, de az iskola kiváló szellemű, gyerekközpontú oktatással működött. A külföldi tapasztalatokat be tudtam építeni az itthoni munkámba, a gyerekek furulyáztak is, és sok mozgással, játékkal színesítettem a mindennapi énekórákon folyó komoly szakmai munkát. A kórusokkal a legmagasabb minősítéseket értük el. Ez hozta aztán a felkérést Dimény Judittól, hogy a Nyitnikék című rádióműsorban vezessek zenei foglalkozásokat. És ennek a munkának eredményeképpen kaptam

meg azt a lehetőséget, hogy a Zeneakadémián gyakorlatvezető tanár legyek, amely a későbbiekben végigkísérte az életemet.

MZS:: És aztán jött a Magyar Rádió Gyermek-kara...

I.L.: 1985-től nyolc évet töltöttem el a gyermek-kórusnál, ahol Reményi János volt a művészeti vezető, és Thész Gabriellával ketten voltunk tanár-karnagyok. Sok kötöttség adódott a rádió által a kórus felé támasztott követelmények miatt, de azért szabadságunk is volt a műsorválasztásban. Mindenesetre nagyon sokat tanultam a karvezetés módszertanáról, a próbaidők beosztásáról, de az egy-egy mű betanításának folyamatáról is. Reményi János tanár úr maximalista volt minden tekintetben, és szisztematikus felkészülést kívánt meg tanártól és gyerektől egyaránt. Megkövetelte az anyag tökéletes ismeretét és az előre gondolkodást a próbafolyamat felépítésében.

MZS: Közben párhuzamosan a Bartók Béla Zene-művészeti Szakközépiskolában is tanítottál.

I.L.: A „konzi” lényegében a szakzenész képzés középfoka. Számomra mindig ez volt a legnagyobb kihívás és öröm emberileg és szakmailag is. Sokszor világra szóló tehetségeket, később nagy hírnevet szerző művészeket tanítottunk. Itt nem csak zenész és pedagógus volt a tanár, hanem sokszor pszichológiával és nagyon sok empátiával, teljesen egyéni módon kellett kezelni a diákokat. Mindent egybevetve a „Bartók konzi” a leghosszabb ideig létezett az életemben – közel harminc éven át. Közben rendszeresen tanítottam a Kecskeméti Kodály-intézet nemzetközi szemináriumain külföldi és magyar csoportokat. Emellett időről időre külföldi munkák is voltak, az Egyesült Államokon kívül tanítottam Ausztráliában, Dél-Koreában, Tajvanon, Kanadában, Japánban, Görögországban valamint Nagy-Britanniában is.

MZS.: 1998-tól tíz éven át az ELTE Zenei tanszékén a tanárképzésben tanítottál. Itt kollégák voltunk, és én nagyon nagy örömmel emlékszem vissza ezekre az évekre. Minden tekintetben nagyon jó volt veled együtt dolgozni, hiszen ugyanazt a tárgyat, a karvezetést tanítottuk. Nekem sokat jelentett a te tudásod biztonsága, a nagy tapasztalatod, és az ösztönös áradó muzikalitásod, amellyel a diákjaidat is elvárásoltad. Emlékeim szerint rendkívül intenzíven folytak a karvezetés óráid, és a legszerényebb képességekkel rendelkezők is a lehető legtöbbet meg tudták tanulni tőled. Derűs humorod, határozott, és erőteljesen inspiráló tanári, karvezetői személyiséged mély nyomot hagyott az ELTE Zenei Tanszék történetében.

I.L.: Számomra is szép időszak volt. Szerettem a vezényléstanítást is, de még jobban az évfolyamkoncerteket és a diplomakoncerteket, melyeket együtt készítettünk elő, együtt izgultunk a sikerért. Másfajta munka volt ez, mint akár az általános iskola, vagy a konzi, de nagyon izgalmas volt az a tény, hogy rengeteg szép kórusmű került elő, me-

lyeket közösen dolgoztunk föl a diákokkal együtt, egyre közelebb kerülve a műhöz és a szerzői elképzelésekhez. A megfelelő stílus, hangzás, a részletek kidolgozása révén értük el, hogy a koncerteken lehetőleg teljes szépségében szólalhasson meg a remekmű.

MZS.: Rendkívül széles, színes spektrumot ölel fel a tanári és karvezetői működésed. Láttad, látod a zeneoktatás helyzetét alulról és a felsőoktatás irányából is. Belülről, mint tanár, de egy kicsit kívülről is, mint állandó gyakorlatvezető – tehát a nálad gyakorlati tanítását végző következő generáció mentalitása, felkészültsége, munkamódszerei, szempontjából is. Számos külföldi munkád során volt részed abban, hogy „külföldről” tekints rá a magyar zeneoktatásra, de pontosan tudod több, mint négy évtizedes tanári működésed kapcsán, hogy itthon mi a helyzet. Hogyan látod a Kodály-koncepció jövőjét, problémáit, illetve mi az, amiről úgy érzed, hogy mindig, minden időben, tértől, időtől és anyagi háttértől függetlenül megvalósítható, és meg is kell valósítani?

I.L.: A legnagyobb problémát a heti egy énekóra jelenti. Így nincs folyamat, építkezési lehetőség, szinte lehetetlen az élményszerzés, tehát nincs miről beszélni. Az elmúlt években tulajdonképpen szisztematikusan leépült az iskolai ének-zene tanítás. Kevés a lángoló, karizmatikus lelkületű tanár, aki magával ragadja a fogékony korban lévő kisgyereket, illetve az egyébként is kritikus korban lévő kamaszokat. Nincs mód készségfejlesztésre, pedig ez a kulcsa annak, hogy a zenéhez közel kerüljön a gyerek, és adott esetben saját magától is képes legyen a zenét magáévá tenni és értőn élvezni. A zene varázsát kellene minél többekhez eljuttatni. A tanárképzésben is az igényes, tudás alapú, és biztos készségekkel felvértezett tanárjelöltekre van szükség, akik a képzés minden szakaszában a zenét, a muzikalitást tekintik a legfontosabbnak. A kultúrpolitikának kellene tenni minél többet azért, hogy vonzó legyen az énektanári pálya, hogy aki a tanítás mellett dönt, azt ne érje folyamatos kudarc a külső körülmények miatt. A legfontosabb a zene szeretetét megfelelő elhivatottsággal, szakmai, emberi felkészültséggel, muzikalitással tovább adni a felnövekvő generációknak. Ahogy Kodály mondta: Az iskolában úgy tanítani az éneket és zenét, hogy ne gyötrelmem, hanem gyönyörűség legyen a tanulónak, s egész életére beleoltsa a nemesebb zene szomját.

MZS.:Szóljunk még egy pár szót a kitüntetésedről! Miért fontos neked?

I.L.: Életem nagyon jelentős része az USA-ban való tanítás. Mostanában főként nyári továbbképzésekben dolgozom kint. Ezt a díjat egy szakmai grémium ítéli meg, melynek tagjai pontosan ismerik a tevékenységemet. Az OAKE (Az amerikai „Kodály-tanárok” szervezete) olyan intézmény, amely az egész USA területét lefedi. 1975-ben alakult, és fő céljául azt tűzte ki, hogy az Amerikai Egyesült Államokban is megvalósulhasson Kodály elképzelése, miszerint „...legyen a zene mindenkié”. Ennek érdekében az iskolai zenei nevelést a lehető legmagasabb szintre kívánja emelni, támogatja a zenével egész életen át tartó kapcsolatot, a zenei örökség megőrzését és érdekképviselét minden fajta értékes zenei produkció és kutatás révén. A „Lifetime Achievement Award” egy életmű díj, melyet olyan kiváló személyiségek kaptak meg az elmúlt években, mint Denise Bacon, akinek nagyban köszönhető a Kodály filozófia elterjedése Amerikában, Sister Mary Alice Hein, a Holy Names College Kodály programjának alapítója, vagy az a Betsy Moll, aki itt Magyarországon 2014-ben kapott Pro Cultura Hungarica kitüntetést. 2017-ben Kodályné Péczely Sarolta, majd 2019-ben Erdei Péter kapta a díjat. Nagy megtiszteltetés számomra, hogy több, mint négy évtizedes munkámat ezzel a rangos díjjal ismerik el, hálás vagyok érte.

MZS.: Szeretettel gratulálunk a díjhoz! Hálásak vagyunk mindazért, amit itthon és külföldön tettél és teszel. És kívánunk további jó egészséget, sok szép zenét az életedbe.

Dr. Mindszenty Zsuzsánna

2020.02. 22.

PERTIS 80

A XIX. századi polgári lakások elmaradhatatlan berendezési tárgya volt a zongora, ennek következtében a mindennapok része volt a kis hangverseny, melyet a családtagok adtak egymás szórakoztatására. A történelem fordulatai megváltoztatták ezt a szép hagyományt... A Pertis család évek óta rendre nem törődve a mai kor rohanó technikai fejlődésével, igyekszik feleleveníteni ezt a kellemes és meghitt családi intimitást. Igaz, ehhez hozzájárult a családfő is, mert zeneszerzőként nem egy mű született ebből az ihletésből. A hangversenyt idén a Fuga - ban tartották, egy szinte nyár esti meleget idéző szeptemberi vasárnapon a családfőre emlékeztek: „Hommage” – rendhagyó emlékezés a 80 éve született Pertis Jenőre címmel.

A helyszín ideálisnak bizonyult, a félkörben elhelyezett székek közepén a zongorával a meghittséget biztosították. Muzsikusként születni különleges lehetőség, a zenei örökség magától értetődő, de ennek gyümölcsét továbbadni nem mindennapi feladat. A műsor vezetését a két fiú, Attila és Szabolcs vállalta azon az áron is, hogy a mikrofont és a hangszereiket gyakran váltogatni kellett. Ahogy anno apa és fia játszott négykezeset úgy az estét apa és lánya kezdte a Schubert Kindermarsch D 928 darabbal. A kis Fanni, aki 5 éve még kórusban fújta a feldolgozott népdalt Zakariás Anikó keze intésére, ma szép ívekkel megformált dallammal, jó billentéssel a zongorista vonalat erősíti. A szülők, az Egri-Pertis Duó többek között egy G. Fauré & A. Messenger: Souvenirs de Bayreuth – Fantázia quadrille-formában Wagner A Nibelung gyűrűje témáira darabban örvendeztették meg a közönséget, aki több alkalommal is kuncogott a zenei tréfákon. Ennek kapcsán elmesélték a fiúk, milyen nagy hatással volt rájuk édesapjuk otthoni gyakorlása. Mindig

tudták, mire készülnek az operában – 35 évig volt ott korrepetitor –, Szabolcsra különösen a Wagner művek voltak nagy hatással. Attila virtuóz előadásában Rachmanyinov prelűdjei a zongorista Pertist idézték, már akkor játszott tőle, amikor még nem is volt „divat”. A családfa terebélyesedik, mert már tovább nyújtóztak – Kokas Dóra, az unokaöccs feleségének testvére (Kelemen-Kokas házaspár) csodásan meglehangú, érett csellójátékával lenyűgözte a hallgatóságot Rahmanyinov g-moll szonátájának IV. tételével, Attilával kamaráztak.

Akik ismerték a szerzőt, nem csodálkoztak a zongora mellé állított óriás távcsövön, mely a család fő egyik kedvelt időtöltését volt hivatott felidézni. A címben ígérték a rendhagyóságot, ezt a szünetben valószínűleg meg, mert az alagsorban egy alkalmi kiállítás várta a publikumot: több sakk készlet, elsárgult lapú füzet – a sakkjátszmák állásainak dokumentuma –, kazetták, lakk lemezek, korabeli térképek, ping-pong asztal, kitüntetések, fényképek – egy időutazás kedves rekvizitumait láthattuk. Ezzel a hangulattal mintegy átvezették a hallgatóságot a második részbe, mely a szingazdag zeneszerzői palettából villantott fel darabokat. Ez egyben életüknek is egy új fejezete volt: a budafoki időszak. Az egész kerület zenei életét meghatározta a zeneszerző jelenlétével, felemelte azt, a zeneiskola növendékeinek számos darabot komponált. Az ott működő zenekarnak is igen sokat „adott” - emlékezett róla Nemes László, a Budafoki Ifjúsági Zenekar alapítója. Rögtön egy ősbemutatót hallhattunk a második rész kezdeteként: Hommage hegedűre, csellóra és zongorára – Biller Istvánnak és tanítványainak ajánlva. A tételek: Előjáték (B-A-C-H- a témát Attila megmutatta előzőleg, nehogy „eltévedjünk”), Korál (Hommage á Bartók) és Finale (Hommage á Janáček), erről pedig megjegyezte, hogy ő sem találta meg mindig a zenei idézetet! Nem csak a darab volt különleges, hanem a trió hegedű szólamát megszólaltató Kelemen Gáspár is, aki a már fentebb emlegetett házaspár fia, felnőttéket megszégyenítő biztonsággal vezette a másik két felnőtt zenészt: a nagybáty zongoristát és a nagynéni csellistát. Mint megtudtuk, ez volt élete első kamarázása és kortárs darab előadása – örömnep volt mindenki számára. Akik hallották az eddigi koncerteket, számíthattak Szabolcs különleges népi furulya produkciójára és nem titok az sem, hogy ő a mindennapokban matematika tanárként keresi kenyerét, játéka mindig üde színfolt a klasszikus zenei palettán. A népzene iránti érzékenységet is édesapjától kapta, akinek legutolsó kórusműve is ilyen ihletésű, még a '80-as évek végéről – felesége inspirálta –, de zongoradarab is született: a Hat aforizma, ezt az Egri – Pertis Duó játszotta ihletetten.

Ezen a hangversenyen nem egy olyan darab

hangzott el, mely a „fiókból” került elő, és ismét csak köszönet a műsor összeállításért, például a Tört rácsok gitárra Csáki András értő előadásában revelációként hatott. Abban az időszakban, mely Pertis Jenő fiatal éveit illeti gyakori volt a jazz együttesek létrehozása spontán módon így ez sem került el a zeneszerzőt - saját együttese is volt, a fiúk is vevők voltak erre az irányra. Attila is belekóstolt az est folyamán előadóként ebbe a műfajba, megpróbált rekonstruálni egy spirituálét, mely a ma már meg sem mozduló kazettán alussza örök álmát. Ez is jó ötletnek bizonyult, mert ismét egy új terület mutatott be nem kis sikerrel a sokrétű és érzékeny szerző életművéből – Spirituálé rekonstruált változatban címmel.

Már említettem a stafétabot-átadás gondolatát, ezt immár több évtizede egy Családi zene címmel illetett 8 kezes zongoradarab képviselte, először 1989-ben hangzott el. A spirituálé feldolgozást a koncerten már a négy unoka „orgonasíp” formációban adta elő – Fanni, Virág, Katica, Botond. Kedves meglepetésként Tallér Edit a KÓTA nevében Zakariás Anikót, a feleséget, édesanyát és nagymamát köszöntötte egy gyönyörű csokorral, megköszönve a fáradhatatlan családi összetartást és a zenei örökség ápolását. Utolsó lezáró számként az összes unoka és a szülők megismételték a Spirituálét némi hangszer módosulással, mert Botond csellózott, Katica népi hegedült. Aki pedig nem tudta befejezni a sakkjátszmáját vagy ping-pong meccsét a szünetben még a hangverseny után meglehet, de a távcsővel a jövőbe is kémlelhetett.

B. Horváth Andrea

BÚCSÚ SÁRIKA NÉNITŐL

Dr. Péczely Lászlóné (1921-2020)

Szomorú szívvel búcsúzunk Dr. Péczely Lászlóné tanárnőtől, a Magyar Kodály Társaság alapító – tiszteletbeli, immár „örökös tagjától”. Nagy tisztelettel és szeretettel búcsúzom magam is egykori gyakorlatvezető tanáromtól, mentoromtól, akinél diploma tanításomat végeztem. Munkássága szorosan kapcsolódott Pécs zenepedagógiai életéhez az ezerkilencszázötvenes, hatvanas, hetvenes években.

Hogyan is kezdődött? A pécsi – de mondhatjuk, a magyar zenei élet szempontjából is igen nagy jelentőségű volt 1945 ősze. A budapesti ostrom után Kodály Zoltán feleségével, Emma asszonnyal Pécsen töltötte ezt az időszakot, és itt hozta először nyilvánosságra az új magyar zenei neveléssel kapcsolatos elgondolásait, koncepciójának lényegét. „A magyar zenei nevelés megvalósításában egy ilyen városnak, mint Pécs nagy szerepe lehet – esetleg a fővárosnak is példát mutató, kezdeményező szerepe.” – mondta Kodály és egyben segítő, támogató kezét is nyújtott a város tenni akaró kiváló zenészeinek, zenetanárainak: Agócsy Lászlónak, Antal Györgynek, Maros Rudolfnak. A Takács Jenő vezette konzervatórium vállalkozott a zenei nevelési kísérletre, mely később „Kodály-koncepció” néven vált világhírűvé. Később ebben a Pécsi Konzervatóriumban szerzett diplomát dr. Péczely Lászlóné, aki azután a pécsi ének-zene tagozatos osztályok létrehozásának főszervezője lett.

Az előzmények „Dombóvárhoz vezettek.” Sárika néni tanári működését a dombóvári Tanítóképzőben és annak gyakorló iskolájában kezdte. Férje, az akkor már elismert tanár, dr. Péczely László tudomására jutott, hogy Kodályék számára ellátásbeli nehézségek mutatkoznak, így a régi családi ismeretségre alapozva dr. Kiss Lajos – Kodály későbbi munkatársa – tanácsát követve meghívta a Kodály házaspárt Dombóvárra, hogy az ostrom alatti nehéz idők fáradalmainak kipihenését Pécs után Dombóváron folytassák. Kodályék hat hetet tartózkodtak a városban. A Mester összehívta az énektanárokat, óráikat látogatta, elképzeléseit megbeszélte velük és javasolta, hogy vegyenek részt a Kerényi György által vezetett, az új koncepció alapjait tárgyaló tanfolyamokon, továbbképzéseken. Péczely László Eötvös-kollégistaként magyar-német szakon végzett az egyetemen, de zenei képzettsége alapján szaktárgyai mellett énekkart is vezetett. Gimnáziumi és tanítóképzős tanítványaival pezsgő kulturális életet szervezett a városban, többek között nagy sikerre vitte, betanította, rendezte és zongorán kísérte Kodály Székely fonóját, melyet több mint harminc előadáson mutattak be a városban és a megye falvainak színpadain. E jeles eseményről a Tolnai Napló 1953. április 14-i száma a következőket írta: „Szombaton este mintegy 600 néző előtt tartotta ünnepi hangversenyét a Dombóvári Tanítóképző. A műsor második részének fénypontja Péczely Lászlóné énekszámai voltak, aki Kodály: Molnár Anna és Csillagom, révészem című szerzeményeit énekelte férje zongorakíséretével.” Péczely Lászlóné így emlékezett meg erről az időszakról: „Az énektanítás iránti érdeklődésem nem volt előzmények nélkül való. Családunkban a zene szeretete fontos volt, magánéneket tanultam két kaposvári tanárnál is. Otthon a dalirodalom remekművei mellett már akkor gyakran énekeltem Kodály Zoltán tíz kötetes „Magyar népzene” sorozatának darabjait férjem zongorakíséretével. Hamarosan Pécsen folytattam az énektanulást Kalliwoda Olgá-

nál, a konzervatórium tanáránál.”

Pécsre költözésük után a kodályi koncepció és módszer alapján történő tanítást már Agócsy Lászlótól tanulta és ének szakos tanári diplomájával a Pécsi Pedagógiai Főiskola Gyakorló Általános Iskolájában kezdte pályafutását 1953-ban. Antal György támogatásával, a főiskola, a gyakorló iskola igazgatójának egyetértésével és Kodály Zoltán segítségével – melyhez a minisztérium is hozzájárult – 1954-ben harmadikként az országban elindulhatott az ének-zene tagozat. Első osztályban 5 óra, 2-3-4. osztályban 6 óra, felső tagozatban 4 ének óra és 2 óra énekkari foglalkozás biztosította az eredményes munka lehetőségét. Ezen kívül a tagozatos gyerekek néptáncoktatásban és hangszeroktatásban is részesültek. Az eredményes munka Péczely Lászlóné tagozatvezető tanárnő, a gyerekek Sárika nénije vezetésével indult. Nagy volt az érdeklődés, az igény és rengeteg a jelentkező ezekben az osztályokban, így igényesen lehetett válogatni a tehetséges gyerekek közül. Péczely Lászlóné: „Néhány évvel azután, hogy az első nyolcadik osztály elhagyta az iskolát, a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Pécsre kielyezett tagozatának, Antal György igazgatása mellett szüksége lett a zenei általános iskolára, hogy ott hallgatói gyakorlati tanításban vehessenek részt. Így került a zenei tagozat a Mátyás Király Úti Általános Iskola keretei közé.”

A Főiskola gyakorlójában működő zenei tagozatos osztályok Péczely Lászlóné vezetésével tehát átjöttek a Mátyás király utcai iskolába. Ezentúl itt hospitáltak és tanítottak az ének és zeneszakos tanárképzős hallgatók, itt történtek diplomatanítások is. Abban a szerencsében részesültem, hogy az én gyakorlatvezető tanárom is Péczely Lászlóné volt. Az a több hónapos összefüggő gyakorlat a tanulságos, meghatározó és egyben szép emlékeim sorába tartozik. A zenetagozatnak kiemelkedő évei következtek 1964 után a Mátyás király utcai iskolában. Sári néni kiváló munkatársakkal dolgozott, így Szesztay Zsolt főiskolai tanárral, aki tíz évig vezette az iskola felső tagozatos kórusát. Az iskola egyik jubileumi évkönyvében Sárika néni így emlékezett vissza ezekre a szép évekre: „Neki (Szesztay Zsolt) volt köszönhető Kodály Hány Jánosa gyermekváltozatának tizenhétzseri, színpadon történő előadása, melyet Kodály Székely fonójának nagysikerű oratórikus megszólaltatása követett. 1976-ig voltam énektanár a Mátyás király utcai ének-zene tagozatú általános iskolában. A zenei tagozat kezdettől fogva nyitott volt a látogatók számára. A magyarországi zenészek, énektanárok látogatásai után, 1966-tól a vendégek száma erősen

megnőtt. Kínától Kanadáig, Hollandiától Finnorszáig jöttek hozzánk, volt úgy, hogy 50 japán vendég előtt folyt az órák. Egymás után jönnek elő az emlékek: a nagyszerű tanártársak, a ragaszkodó és szeretetteljes tanulók, akik annyi időt talán saját szüleikkel sem töltöttek együtt, mint egy emelt óraszámú énektagozatos osztályfőnökkel... Kár, hogy mindez már a múlté!”

Tanárnom igazi mentor-tanár volt. Ma is élnek bennem szakmai és példamutató emberi értékei, melyek eszembe jutnak, amikor egyetemi előadásaim alkalmával a mentor tanár feladatait sorolom diákjaimnak. Először is a magas szintű, mintaértékű óráit említem, melyekből sugárzott a gyermekszeretet, a gyermek megértése. Ugyanakkor a következetes, igényes munkáltatás, a szakmai anyag rendszeres számonkérése jellemezte ezeket az alkalmakat. Hamarosan kiderült, hogy ennek alapja a „teljes gyermek” felé fordulás a tanár „teljes személyiségével”. A kezdő tanár számára talán éppen ez a látható, hallható példa a legfontosabb, a legemlékezetesebb, amit magával visz a tanítási gyakorlatok után. Nagyon jó érzés volt, ahogyan segítette beilleszkedésemet az iskolai környezetbe, a tantestületbe, segítette a diák-tanár szerepváltás nehézségeinek áthidalását. Emlékezetesek azok a baráti beszélgetések, amikor a Tanárnök a tanári identitásról, tanári hitvallásról, elkötelezettségről beszélt, amikor szeretetteljes szigorral megfogalmazta felém kritikáit. Sokszor nagyszerű humorral oldotta a bennem kialakuló kételyeket, feszültséget. Lelkemre bízta, hogy a zene „nagy hatalom”, a legcsodálatosabb lehetőség a diákok személyiségének kibontá-

koztatásához, lelki – testi egészségük megőrzéséhez. Visszaemlékezésem legvégére hagytam a kóruséneklést. A Tanárnök saját próbáin keresztül is érzékeltette az énekkari munka rendkívüli közösségfejlesztő szerepét, a zenei nyelv használatát, mint a leghatásosabb kommunikációs eszközt. Mindezt -a szakmai pályafutásomra ható sok értéket- személyesen már csak élete végén, egy évvel ezelőtt tudtam Sárika néninek megköszönni, amikor legnagyobb csodálatomra fejből felsorolta annak az osztálynak a névsorát, akikkel ötven évvel ezelőtt diplomáztam. Akkor is úgy jött felém, elegánsan, kedves derűvel, tele kérdésekkel, biztatva új feladataim sikeres megoldásaira, erőt adva, mint annak idején.

Nagyon sajnáljuk, hogy Dr. Péczely Lászlóné, Sárika néni már nem érthette meg Kodály zenei nevelési koncepciója pécsi nyilvános meghirdetésének 75 éves évfordulóját, melyet ennek az évnek novemberében szeretnénk megünnepelni. Akkor is szeretettel és tisztelettel gondolunk majd a bennünket itt hagyó nagyszerű Tanárnőre, a zenei tagozatos oktatás-nevelés egyik első úttörőjére. Emlékét megőrizzük.

Kertész Attila
a MKT elnöke

Szakmai beszámoló

ERKEL FERENC TÁRSASÁG 2019. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL, PROGRAMJAIRÓL

Az Erkel Ferenc Társaság (5700. Gyula Városház utca 13., Adószám: 19061089-1-04 Bankszámla-szám: MKB Bank Zrt. 10300002-10631288-49020011) 2019-ban saját bevételein (tagdíjak, pénzügyi kamatjávírás) felül GYULA VÁROS ÖNKORMÁNYZATA, valamint a MAGYAR MŰVÉSZETI AKADEμία működési és pályázati céltámogatásában részesült a művészeti szakterületén ellátott szakmai munkájának, illetve működésének segítése céljából. A támogatásokat az Egyesület a pályázataiban benyújtott költségtervekben meghatározott módon, a pályázati célok tényleges megvalósítására használta fel.

A 2019-es esztendő ismét évfordulók jegyében zajlott, hiszen Társaságunk 1989 novemberében alakult, s az azóta hagyományos Történelmi Hangversenyeink immár XXX. előadását rendezhettük meg, mely 175 ÉVES HYMNUSZunkat ünnepelte.

Korábbi szakmai partnereink száma, jelentősége ismét gyarapodott, mely tevékenységi körünket egyre inkább bővíti az országos jelenlét felé. Ebben kiemelkedő jelentőséggel bír a Budapesti Filharmoniai Társasággal való, folyamatossá vált együttműködésünk, mely már 2019-ben több jeles zenei programot eredményezett, s ez a 2020-as évben folytatódik.

Januárban és februárban is két-két alkalommal zajlottak egyeztetések Gyula Város vezetőivel az esztendő kiemelt kulturális eseményeiről Áchim Erzsébet művésznő elnökségi tagunk, Kun Miklós úr, a Várfürdő igazgatója és Dézsi János alelnök úr részvételével. Február második felétől pedig már több ízben tartottunk előkészítő próbákat az Erkel Ferenc Vegyeskarral.

Március 15-én a Gyulai Városháza Dísztermében került sor XXX. Történelmi Hangversenyünkre. Ezen a Kórus és karigazgatójuk, Perlaki Attila karnagy úr, Gál Csaba zongoraművész, valamint jómagam az 1844-es pályázati Hymnuszok bemutatásával idéztük fel a 175 esztendővel ezelőtti eseményeket. Meghívásunkra az ünnepnapot és annak városi programjait megtisztelte jelenlétével, és a koncert elején köszöntőt mondott Rónaszékiné Keresztes Monika, a magyar zenei nevelésért felelős miniszteri biztos, de a Budapesti Filharmoniai Társaság képviseletében jelen volt Tóth László elnök úr is. A közönség lelkes érdeklődéssel, majd hosszantartó tapsal fejezte ki elismerését a zenetörténelmi ritkaságok bemutatása után.

Május 18-án került sor – ezúttal Dézsi János alelnök úr vezetésével – éves rendes Közgyűlésünkre a gyulai Mogyoróssy János Könyvtárban, mely mind a korábbi esztendő gazdálkodását és szakmai beszámolóját, mind a 2019-re vonatkozó további terveket elfogadta, támogatta. Egy héttel később rendezte meg Erkel szülővárosa a XXVIII. EDŰ-fesztivált, melynek kórus-szekciójában Erdélyi Ágnes és Kabdebó Sándor karnagy kollégáimmal zsűrizhettünk igen magas színvonalat képviselő középiskolás együtteseket az ország számos településéről.

Június 15-én a Nemzeti Múzeum Dísztermében, amely annak

idején az országgyűlésnek is helyet adott, s ahol az Erkel által alapított Filharmóniai Társaság Zenekarának tevékenysége is elindult, mintegy 120 tagú előadói apparátus közreműködésével – Áder János, a Magyar Köztársaság Elnöke védnökségével – idéztük fel a 175 esztendővel ezelőtti eseményeket. A nagy érdeklődésre tekintettel szervezett két egymást követő hangverseny bevezetéseképpen Varga Benedek főigazgató úr, majd Debreceni-Droppán Béla a Nemzeti Múzeum főmuzeológusa, a Honismereti Szövetség elnöke (aki az előadások előtt Múzeumkerti sétákat is vezetett) mondott köszöntőt. Az esti koncertet – számos kulturális intézmény képviselője és művész kolléga mellett – településük delegációja élén megtisztelte jelenlétével Budakeszi polgármestere, dr. Győri Ottília és Kónya István gyulai alpolgármester is. A két városi küldöttség előzőleg a Fiumei úti Kerepesi temetőben megkoszorúzta Erkel Ferenc sírját. A Budapesti Filharmóniai Társaság Medveczky Ádám Kossuth-díjas karmester irányításával először Erkel – az együttes számára komponált – Ünnepi nyitányát adta elő emelkedett, az alkalomhoz valóban méltó módon, majd két ária hangzott el Keszei Bori igényesen szép megformálásában a Hunyadi Lászlóból, illetve a Bánk bánból. A hangverseny második felében e sorok írója az István Király Operakórus és a gyulai Erkel Ferenc Vegyeskar, valamint a zenekar közreműködésével mutatta be az 1844-es Hymnus pályázatra beérkezett ma még fellelhető pályaműveket, történeti előzményként pedig Erkel 1843-as Szózatát. A zeneművekről és keletkezési körülményeiről a közönség Becze Szilvia értően szakmai, ugyanakkor kifejezetten élvezetes műsorvezetéséből tájékozódhatott. A zenetörténeti kuriózumokat bőséggel felvonultató koncertek Keszei Bori, Heim Mercedes, Komáromi Márton és Jekl László énekművészek, valamint a kórusok és a zenekar tolmácsolásában Erkel Ferenc Magyar Cantate-jével, majd eredeti Hymnusza – a közönséggel együttes – előadásával zárultak.

Másnap, június 16-án Gyulán folytatódott az eseménysorozat az első nem budapesti egészalakos Erkel szobor avatási ünnepségével. Az alkotást Kun Miklós, a Gyulai Várfürdő Komplexum ügyvezető igazgatójának kezdeményezésére Szőke Sándor szobrászművész készítette el. Az eseményen dr. Görgényi Ernő polgármester úr által a város nevében meghívott vendégként volt jelen Rónaszékiné Keresztes Monika miniszteri biztos az EMMI képviseletében, a Magyar Művészeti Akadémia elnöke megbízásából Kiss-B. Atila elnökségi tag, az Operettszínház főigazgatója, Ókovács Szilveszter a Magyar Állami Operaház főigazgatója, valamint az Erkel-utódok három generációjának tagjai is. Az este Áchim Erzsébet nagy sikerű zongorahangversenyével zárult a Gyulai Várszínház Kamaratermében. A szoboravatón és a hangversenyen is közreműködött az Erkel Ferenc Vegyeskar Perlaki Attila karnagy

vezetésével, és nemzeti zeneszerzőnk egyik legifjabb muzsikus lezármazottjaként hegedűn Somogyváry Barnabás.

Nem sokkal az ünnepi hétvégét követően kereste meg Társaságunkat Dr. Bencze Izabella jogász asszony, aki jelen volt a Hymnuszról megemlékező Nemzeti múzeumi koncerten, hogy civil kezdeményezést kíván indítani Erkel eredeti művének visszaállításáért, a Magyar Köztársaság Alaptörvényében rögzítettek szellemében. Ennek folyamányaként több cikk és számos interjú készült a témában a média különböző kulturális csatornáin.

Ugyancsak jelentős szakmai eredményként, de kultúra-őrző tevékenységként is nyugtázhatjuk, hogy – a Kodály Társasággal; néhai Ittész Mihályt elnök úr vezetésével közös – korábbi tervünket 2019 folyamán sikerült beteljesíteni. Júliusban a híres Kodály-harmónium, majd kevéssel később maga a galyatetői Kodály-kápolna miniszteri támogatású felújítása és ünnepélyes keretek közötti átadása is megtörtént. Mindkét eseményen közreműködőként vettek részt a jótékony célú gyűjtést még 2018 tavaszán kezdeményező együttesek, a Kőbányai Szent László és a Ciszterci Szent Alberik Kórusok e sorok írójának vezetésével.

Mindeközben a Götz Nándor vezette Zenélő Budapest nyári rendezvényének részeként június és július minden vasárnap délutánján – a Budapesti Filharmóniai Társaság felkérésére általam szervezett – mini kóruskoncertekre került sor a Budavári Mátyás Templom melletti Zenepavilonnál az ország különböző településeiről meghívott kiváló nem hivatásos együttesek: gyermek- és ifjúsági kórusok, női- és felnőttkarok, valamint énekegyüttesek közreműködésével. Mind az előadóknak, mind a világ számos pontjáról érkezett hallgatóságnak tapintható élmény volt átélni a kultúrák találkozását, s nekünk büszkének lenni a fellépők valóban egyöntetűen igen magas színvonalú kóruskultúrájára.

November 7-én, Erkel Ferenc születési évfordulóján ismét a Gyulai Városháza Díszterme adott helyet a Budapesti Filharmóniai Társaság szólista művészei kivételes sikerű kamarahangversenyének. A koncert előtt Kónya István alpolgármester úrral együtt köszöntöttük a Gyula Város Önkormányzata által tavaly alapított Erkel Ferenc művészeti ösztöndíjat elnyerő Rózsa Kitti klasszikus ének szakos és Tóth Balázs rajz szakos egyetemi hallgatót. Rózsa Kitti számára az Erkel Ferenc Társaság nevében 2020 tavaszán esedékes diploma-hangversenyének Gyulán, szülővárosában való előadásának lehetőségét ajánlottuk fel. Az ezt követő nagyszerű koncerten Novák András klarinétművész szerkesztésében és közreműködésével Gábor Nagy Nóra (zongora) Kovács Csilla és Bíró Tamás (hegedű), Török Mátyás (brácsa) és Rönkös Ildikó (cselló) Rózsavölgyi Márk, Egressy Béni, Kodály Zoltán, Weiner Leó és Carl Maria von Weber műveinek ragyogó előadásával kápráztatta el a közönséget.

Szintén még ugyanebben hónapban kapott értesítést a Budapesti Filharmóniai Társaság, hogy az Emberi Erőforrások Minisztere támogatásra méltónak találta közös törekvésünket, már lezajlott és megvalósítandó rendezvényeinket a Hymnus 175 éves évfordulójának megünneplésére.

December 1-én Tóth László elnök úrral való korábbi elhatározásunknak megfelelően a Pesti Vigadóban hivatásos együttesekkel – a Filharmóniai Társaság Zenekarával és az Operaház Kórusával – rögzítettük Erkel eredeti Hymnusát az 1844-es partitúrája alapján, de „közének” számára, vagyis mindenki által énekelhető B-dúrban. A képi- és hangfelvétel szakmai beszámoló levél kíséretében juttattuk el Dr. Kásler Miklós miniszter úr számára azzal a szándékkal, hogy – Dr. Bencze Izabella jogász úr országos kezdeményezéséhez csatlakozva – valóban érvényt szerezhessünk az Alaptörvénybe foglaltaknak, miszerint: „Magyarország himnusza Kölcsey Ferenc

költeménye Erkel Ferenc zenéjével”.

Ezidőtájt hasonló megkeresés érkezett a LIFE TV-t és az Ozone TV-t működtető Társaságtól is, hogy december 31-én éjfélkor az általuk felkért előadóművész tolmácsolásában lehetőség szerint autentikus formában hangozzék el nemzeti fohászunk a két adó műsorán. Ennek érdekében és támogatására átengedtük a MÁV Szimfonikus Zenekarral 2013 nyarán készített zenekari felvételt, a felajánlott honoráriumot pedig jótékonyági szervezet számára kértük továbbítani.

Röviddel ezután érkezett a szomorú hír: Bónis Ferenc† Széchenyi-díjas zenetörténész, az Erkel Ferenc Társaság alapító elnöke december 2-án, 87 éves korában otthonában váratlanul elhunyt. Temetésére a közelgő ünnepekre tekintettel 2020 januárjában kerül sor. Szakmai pályafutásáról, az Erkel-kutatásból és a Társaság életében betöltött szerepéről, majd későbbi Kodály Társaságbeli elnökségéről honlapunkon emlékeztünk meg, a részletező méltatásra Kassai István Liszt-díjas zongoraművészt, az Erkel Ferenc Társaság – szintén alapító – elnökségi tagját kértem fel.

Az esztendő gazdag programkínálata a regionálisan, s az országosan is számos helyszínen megjelent szakmai és civil résztvevők-érdeklődők sokasága számára jelentett maradandó élményt, történelmi-kulturális és zenei ismeretszerzést. Általuk több tucat, a magyarországi zenekultúrában aktívan részt vevő kolléga, diák, kórus- és zenekari tag, valamint többezres befogadó hallgatóságunk részesülhetett maradandó élményekben.

2019-es programsorozatunk megvalósulásáért ezúton is kifejezem köszönetemet az Emberi Erőforrások Minisztériuma képviselőjében Rónaszékiné Keresztes Monika miniszteri biztos asszonynak, a Magyar Művészeti Akadémiának, Gyula és Budakeszi Város Önkormányzatainak, Tóth László elnök úrnak és a Budapesti Filharmóniai Társaság vezetőségének, Dr. Bencze Izabella jogász asszonynak, közvetlen munkatársaimnak: Dézsi János alelnökünknek és Sós Judit titkárunknak, Perlaki Attila karnagy úrnak, továbbá gyulai és budakeszi partnereinknek, Kollégáimnak a Magyar Kórusok és Zenekarok Szövetségében, a Kodály Társaságban, valamint a hangversenyeinken közreműködő énekes és zenekari Művész Barátainknak, Kórustagjainknak.

2019-es programsorozatunk megvalósulásáért ezúton is kifejezem köszönetemet az Emberi Erőforrások Minisztériuma képviselőjében Rónaszékiné Keresztes Monika miniszteri biztos asszonynak, a Magyar Művészeti Akadémiának, Gyula és Budakeszi Város Önkormányzatainak, Tóth László elnök úrnak és a Budapesti Filharmóniai Társaság vezetőségének, Dr. Bencze Izabella jogász asszonynak, közvetlen munkatársaimnak: Dézsi János alelnökünknek és Sós Judit titkárunknak, Perlaki Attila karnagy úrnak, továbbá gyulai és budakeszi partnereinknek, Kollégáimnak a Magyar Kórusok és Zenekarok Szövetségében, a Kodály Társaságban, valamint a hangversenyeinken közreműködő énekes és zenekari Művész Barátainknak, Kórustagjainknak.

Somogyváry Ákos

Gyula-Budapest, 2019. december 30-án.

20 ÉVES AZ AMADEUS KÓRUS

Bensőséges hangversennyel ünnepelte fennállásának 20. évfordulóját az Amadeus Kórus, 2019. november 29-én, Budapesten, a Nádor teremben. A vegyeskart a Veres Pálné Gimnázium egykori tanulóiból alapította Réger Monika karnagy, lényegében a tagok kérésére: kevés lett számukra az alkalmankénti visszajárás a gimnázium vegyeskarába. Az éneklés, a zene szeretete igazi közösséggé formálta őket. Az elmúlt években sok versenyen és kórusfesztiválon vettek részt sikerrel, itthon és külföldön egyaránt. Ezek közül kiemelném, hogy 2018. novemberében, a Kodály Zoltán VIII. Magyar Kórusverseny vegyeskari kategóriájában kitűnő éneklésükkel Arany diploma minősítést értek el.

A jubileumi hangverseny műsora a kórustagok kéréseinek megfelelően alakult ki. Nagyvívű, széles repertoárt felölelő koncertet hallhattunk, a kórusműveket ragyogó ízléssel megszólaltatva. Th. Morley, C. Monteverdi, M. Duruflé, Kodály Zoltán, Pásztai Miklós, Kocsár Miklós, Bella Máté, G. Fauré, M. Makaroff és A. Adam neve alkotja ezt az előkelő zeneszerzői névsort. A műsört két közjáték színesítette: *Ehiro Mari* kórustag, zongoraművész előadásában meghallgathattuk Dohnányi Ernő a-moll capriccio című virtuóz darabját, s később *Sebestyén Pál* gyönyörű basszus szólójával, a férfikar közreműködésével hangzott el Sarastro F-dúr áriája a *Varázsfuvolából*. Ezt a részletet, valamint G. Fauré: *Cantique de Jean Racine* című kórusművét *Réti Balázs* zongoraművész kíséretével élvezhettük. A műsört záró kórusműben, Adolph Adam: *O, Holy Night* című kompozíciójában a szoprán szólót *Réti Luca* énekelte. E művet zongorán *Ehiro Mari* kísérte. A hangverseny folyamán minden kórusmű szövegének fordítása elhangzott, szépen megkomponáltan, mindig más-más kórustag konferálásával. Nagyon nagyra értékelem, hogy a kórus megtanulta Kocsár Miklós: *Hegyet hágék* című kórusművét, és – követvén karnagyának ihletett, intenzív és

szuggesztív zenei megfogalmazásait – a közönség számára közel hozta a zeneszerző katartikusan szép alkotását. Bella Máté: *Béke* című művének előadását is nagy dolognak tartom. Így valóban óriási rajzolatú az ív a reneszánsztól, Mozarttól át a romantikáig, a XX. és a XXI. századig. Komoly és nemes volt Kodály: *Ének Szent István királyhoz* című kórusművének előadása és sokszínű, szívet melengető Pásztai Miklós: *Csángó-magyar szerelmi dalok* című kórusművének előadása – még az első műsorblokkban.

Szép történet az **Amadeus Kórus** története. Szerették a zenét, ezért együtt maradtak. Igen, és meg kellett történnie annak a váltásnak, hogy a gimnazisták fiatal felnőttként is fontosnak, életük részének tekintsék a kórusban való éneklést. Egymás és az éneklés szeretetén, s a barátságokon kívül azonban a legfőbb összetartó erő, a kristálymag mindig a karvezető. *Réger Monika* lényé, intelligenciája, humanitása, zenei perfekcionizmusa, kitűnő karvezetői képessége és tudása e folyamatban természetesen nélkülözhetetlen volt.

Sok sikert kívánok az Amadeus Kórus további működéséhez!

Hraschek Katalin

JUBILEUMI KODÁLY HANGVERSENY SZEKSZÁRDON

A „Magyar Kórusok Napja” koncert ötletadója **Naszladi Judit tanárnő** volt. Húsz éve, 1999. óta szervezi énekkarával, a **Szekszárdi Gárdonyi Zoltán Református Együttessel** ezt az ünnepi alkalmat Kodály Zoltán születésnapjára emlékezve.

A jeles évforduló alkalmából református énekkarokat hívtak meg. A házigazda **Gárdonyi Kórus** műsorában Georg Friedrich Händel, Kodály Zoltán, Josh Groban, Tillai Aurél és Georg Philipp Telemann válogatott alkotásai hangzottak el.

Szólót énekelt **Tillai Csilla, Árki Inez** és **Varga Tiborné**. Közreműködött **Lozsányi Tamás** orgona-

Viktor zsolttár - és dicséret feldolgozásai mellett Bach kantáta részlet is megszólalt. Műsorválasztásuk egyik ékessége Kodály Zoltán

„Miatyánk” című kórusműve volt. Orgonán közreműködött **Kiss Szabolcs**. Vezényelt **Varga Annamária**.

A kórushangverseny egyik meghitt pillanata volt a **Szekszárdi Ifjúsági Fúvós Zenekar** fellépése **Kovács Zsolt** karmester úr dirigálása mellett. A szekszárdi fúvószene meghonosítója, **Véghelyi Miklós** tanár úr születésének 100. évfordulóján a zenekar **Ivor Bosanko** „Share my yoke” alkotását játszotta. A szólót **Kovács-Szabó Áron**, a **Garay János**

művész és a pécsi **Eozin Vonósnégyes** (Deák Márta, Morvai Ágnes, Murin Jaroszlav, Janzsó Ildikó).

Áhítatra készülve Kodály gyűjtésű népdalokat énekelt **Kovács Fanni**, a **Garay Gimnázium 12. A** osztályos diákja.

Az ünnepi esten az igehirdetés szolgálatát Nagytiszteletű **Lemle Zoltán Csokonai Vitéz Mihály Alkotói-Díjas** református lelképásztor, a **Szekszárdi Gárdonyi Zoltán Református Együttessel** alapítója végezte. Az igehirdető szólt arról, hogy az Isten szeretet. A szeretet a lélek oxigénje. A krisztusi szeretet pedig az emberiség jövője és az áldott karácsony záloga.

A vendégek közül elsőként a **Zalaegerszegi Református Kórus** lépett dobogóra. A kamarakórus előadásában **Claude Goudimel**, illetve **Osváth**

Gimnázium 12. D osztályos diákja kimagasló szinten szólaltatta meg. Játékát vastappsal köszönték meg.

A hangverseny zárásaként a Pápáról érkezett **Sélyei István Énekkar** mutatkozott be. A protestáns egyházzenét képviselő **Gárdonyi Zsolt** alkotásai mellett **Vörös Boglárka**, Kodály Zoltán műveit is hallgatta a teltházias közönség.

A karnagy, **Parola Csaba** saját szerzeményével örvendeztette meg a hallgatóságot.

A koncert zárásaként a református énekkarok közös előadásában „Az Isten visz majd tovább” kezdetű evangelizációs ének hangzott el **Naszladi Judit** vezényletével.

Az esten **Orbán György** előadóművész konferált.

A jótékony célú hangverseny bevétele a „Vakok és gyengén látók” Tolna megyei egyesületének eszközbeszerzését támogatta.

Soli Deo Glória!

Naszladi Judit

VOKÁLIS IDENTITÁSTUDAT A TÁPIÓ MENTÉN

A Pest megyében található Tápió mente, mint néprajzi tájegység egyre ismertebbé vált az elmúlt évtizedben népművészeti, valamint épített és szellemi kulturális öröksége tekintetében. Keletről a Jászság és a Galga mente, Északról a fővárosi agglomeráció, Dél-Délnyugat felől a ceglédi kistérség települései határolják, míg nyugati része a Gödöllői-dombságnak középső részén kezdődik a 21 települést magában foglaló alföldi peremvidéknek. A Palócföld és az Alföld átmenetét képező tájegységnek szokták nevezni, mely átmenet népdalainak tekintetében is jól megfigyelhető. Bénye, Farnos, Gomba, Káva, Kóka, Mende, Nagykáta, Pánd, Sülysáp (régebben Tápiósüly és Tápiósáp), Szentlőrincváta, Szentmártonkáta, Tápióbicske, Tápiógyörgye, Tápióság, Tápiószecső, Tápiószele, Tápiószentmárton, Tápiószőlős, Tóalmás, Újszilvás, valamint Uri alkotja a Tápió mente 21 települését, melyek népzene kutatása már 1903-ban megkezdődött Kodály Zoltán munkásságának köszönhetően. Bartók Béla azt mondta, hogy a népdalok arányaikban éppen olyan tökéletesek, mint a legnagyobb szabású mesterművek. Kutatásuk célja a parasztdallamoknak minél gazdagabb, tudományos rendszerbe foglalt gyűjteményét létesíteni, melyeket összehasonlítás alapján stilizálni, rendszerbe foglalni kell, illetve rávilágítani azok eredetére. Ezen gondolatok mentén kezdődött meg 2009-ben a Tápió mente újrakutatása, a még fellelhető dallamok helyszíni terepmunka általi dokumentációja, illetve központi cél volt a valaha készített összes hangfelvétel és kotta feltárása, összegzése, valamint mindezek közkinccsé tétele, hogy a Tápió mente felnövekvő fiatal generációja mindezt a kulturális örökséget újratanulhassa települési és tájegységi szinten, és lehetőségünkhöz mérten eljuttathassuk vokális értékeinket Magyarország fiataljai számára, akik szeretnének egy kevésbé elterjedt tájegység népdalos értékeivel foglalkozni.

Népzene kutatás a Tápió mentén

Az Eötvös Kollégiumban Kodály Zoltán a gombai származású Német Gábor évfolyamtársá-

tól gyűjtött 1903 és 1905 között négy gombai népdalt, melyekről hangfelvétel nem készült, csak lejegyzés. Ez egyben a Tápió mente népzene kutatásának legrégebbi, Kodály Rendben is megtalálható munkája, melyeket vizsgálva egy műdalos hatású népdalt, egy kriptádia dalt, illetve két, alkalomhoz nem kötött népdalt találunk.

Bartók Béla 1906 augusztusában Tápiószelén tartózkodott egy akkori zeneakadémista tanítványánál 10 napot, mely idő alatt hangfelvétel nélküli lejegyzéseket készített Tápiószelén, Nagykátán, illetve Kókán. Egy tápiószecsői balladát is rögzített még ugyanebben az évben Turán, a „Fehér László ballada” című közismert népdalt, egyedi, csak a vidékünkre jellemző dallamfordulattal, „Tápiószecsőről való dallam” megjegyzéssel. Bartók Tápió mentén végzett kutatásainál nem került feltüntetésre az adatközlő pontos neve, csak az, hogy lányok, vagy férfiak adták elő szóloban, vagy csoportosan. Összesen 50 népdal került felkutatásra Bartók Béla által a Tápió mentén. Ádám Jenő Tápióságon, 1928-ban négy népdalt örökített meg az akkor 23 éves Nagy Julistól, lejegyzések formájában. Kutatásának eredményeként olyan dallamok kerültek megörökítésre, melyek sem korábban, sem pedig később nem kerültek közlésre ebben a formában. Az 1903 és 1928 közötti időszakban gyűjtött népdalokat tekintjük a Tápió mente népzene kutatása szempontjából az első kutatási korszaknak, mely Bartók és Kodály elgondolása szerint került megvalósításra a más területeken végzett kutatásaikhoz hasonlóan. A rögzített dallamokat előítéletek nélkül jegyezték le, ezzel megmentve páratlan értékét egy olyan kornak, amikor a műdalos hatás nagyon erősen jelen volt a népdalok világában nemcsak a Tápió mentén, hanem valamennyi magyar lakta vidék tájegységén.

1945-ben a tápiószelei ifj. Dr. Viczián István kéziratos lejegyzések formájában örökítette meg a település szólásmondásait, népdalait, nyelvi adatokat, gyermekverseket, gyermekjátékdalokat, nyelvbotlasztókat és gúnyolódókat. 1953-ban Békefi Antal és Balla Péter Tápiószecsőn, 1954 és 1956 között Schnöller Mária Tápióbicskén, Sülysápon, Kókán, Tápiógyörgyén és Tápiószecsőn, majd 1956-ban Szabó Andorné Szojka Anna Kókán, Tápiószecsőn, Úriban, Tápióságon és Tóalmáson gyűjtötte a Tápió mente népdalait. 1958 és 1967 között Paulovics Géza Tápiószelén, Tápiószentmártonban és Újszilváson járt, 1962-ben pedig Sárosi Bálint végzett kutatásokat. Gyűjtőútja alkalmával Szentlőrincvátan, Tápiószecsőn, illetve Tápióságon is felkereste az arra legérdemesebbeket. Munkásságának köszönhetően zsidó árus ének, vagy más néven „handlé nóta”, siratók és egyéb helyi népdalok kerültek megörökítésre jó hangú idős adatközlőktől, illetve megörökítésre került ez alkalommal a helyi citerajáték is a tápió-

szecsői Tóth Péter előadásában, illetve levélsípon a szentlőrinc-kertai Kókai István gulyás is muzsikált a kutató számára. Kerényi György 1967-ben Űriben és Tápiószecson gyűjtött többek között szokásdallamokat. Erdélyi Zsuzsanna, a Néprajzi Múzeum munkatársa, a Lajtha csoport tagjaként 1970. szeptember 13-án Andocson gyűjtött egy búcsú alkalmával nagykátaiktól vallásos énekeket. Manga János 1974-ben a tóalmási Szekeres Józsefné Tóth Erzsébet népdalait örökölte meg. A népdalgyűjtő még ebben az évben közel 200 népdalt énekeltetett fel, sőt ebben az évben és 1975-ben Borsai Ilona is felfigyelt az énekesre, aki később rádióműsorának vendége volt több alkalommal is. A Tápió mente 20. században végzett tudományos kutatómunkáját Dr. Lázár Katalin fejezte be, aki az eddigi legnagyobb gyűjtőutat megtéve, szinte az összes településen végzett népzene-kutató munkát 1981-ben, a Tápió mentén. Gomba, Káva, Bénye kimaradt a helyszíni terepkutatásokból, népdalos értékeik helyi amatőr gyűjtők értékmegőrző munkájának köszönhető, így olyan felvételek is előkerültek, melyek nem találhatók meg egyetlen intézményben sem. Kálmán Lajos, Nagy Nándor 1953-ban gyűjtött népdalokat Tápiószecson, ugyanitt pedig 17 évvel később Ofella Sándor. 1956-ban Tóth János gyűjtött népdalokat Tóalmáson, aki nem egyezik azzal a Tóth Jánossal, aki 1982-ben Tápiószentmártonban Koncsik József juhászolt gyűjtött hatalmas mennyiségű anyagot, megőrizve ezzel a térség utolsó juhászának azt a páratlan éneklési technikáját és dallamreper-toárját, mely a mai napig egyedülálló, egyben tökéletesen bizonyítja a Palócföld és az Alföld közti átmenetiséget. A mendei gyűjtést 1983-ban Trefák Istvánné Herceg Klára kezdte el. Benyovics Mihályné Rojtos Mária énekelte meg, aki magyar és tót népdalokat énekel. Németh Jánosné Bugyi Erzsébet, valamint Zemen Pálné Szabó Katalin gyűjtőmunkája 2013-ban Süllyápon valósult meg, ez által a legidősebb, még tótul éneklő asszonyok népdalos értékeit sikerült megmenteniük.

A kutatómunkát a 21. században Terék József folytatta, aki közel 200 kutatási terepmunkával örökölte meg az utolsó helyi adatközlő énekesek népdalos értékeit 2009 és 2019 között.

Martin György munkásságának eredményeképpen ma már ismerhetjük autentikus néptáncainkat is. Első alkalommal 1959-ben rögzített néptáncfelvételeket Tápiószecson, majd később ugyanitt 1978-ban. 1982-ben Mendén örökölte meg a rezesbandát, illetve a helyi néptáncokat. Mindegyik felvételen egyértelműen látszik, hogy sajátos elemekből álló, vidékünkre jellemző néptáncokról van szó, mely népzeneinkkel, népdalainkkal, népviseletünkkel együtt éppoly értékes, mint a Kárpát-medence magyarságának bármelyik tájegysége.

A Tápió mente népdalainak publikációja

A Tápió mentén számos népdal-, valamint gyermekjáték-típus megtalálható. Gyermekdalok, gyermekjátékok, szokásdalok, sira-tók, nemzetiségi népdalok, hangszeres népdalok, régi és új stílusú népdalok, melyek változatos szótagszámában és sorszerkezetben előfordulnak. Az általánosan ismert népdalaink esetében a szöveg- és dallamvariánsok teszik települési szinten egyedivé dala-inkat, melyek közül több csak e vidéken került felgyűjtésre, csak a Tápió mentén ismert. A 343 adatközlő énekes által megosztott megannyi népdalos érték 34 népzene-kutató munkájának eredmé-nyeként került dokumentálásra közel 120 év alatt. A tudományos publikációk közt is találunk számos kiadványt, melyekben helyt kapott a Tápió mente. A Bartók Béla által 1924-ben kiadott „A magyar népdal” című könyv, a Magyar Népzene Tára, Dr. Lázár Katalin gyermekjátékkönyv-sorozata, Dr. Bereczky János új stí-lust bemutató kiadványkötetei és a Magyar Népdalok Egyetemes Gyűjteménye is egyaránt tartalmaz népdalokat a Tápió mentéről. Az 1985-ben megjelent, kétkötetes Tápió menti monográfia fog-lalta össze első alkalommal népdalainkat, valamint gyermekjáté-kainkat. Erre alapozva jelent meg 2014-ben az addig dokumentált, illetve új kutatási eredményeket összefoglaló „100 év 1000 népdal a Tápió mentén”, melyben rendszerbe foglalva kerültek publiká-lásra népdalaink, alkalomhoz kötött és alkalomhoz nem kötött vokális értékeink, és a 21. században végzett hangszeres gyűjté-seink. Mindez DVD-ROM melléklettel került megvalósításra, így a tartalmak eredeti, adatközlők által előadott változatai alapján teljes hitelességgel ismerhetők meg, illetve sajátíthatók el bár-mely korosztály számára. A helyi népdalos értékek megőrkítése és tudományos kiadása céljából elkezdődött a hangzó, valamint írásos publikációk megjelentetése. Tápiószele, Tápiószentmárton, Nagykáta, Tóalmás, Tápiószecső, Süllyás, Kóka és Tápióság saját népzenei cd kiadvánnyal, Tápiószele pedig saját népdalos és népi játékos könyvvel rendelkezik. Összegző dupla cd kiadvány készült a Tápió mente népdalairól és népzenejéről, Bartók Béla Tápió mentén végzett kutatásáról, a tájegység citerásairól, a Tápió mente gyermekdalairól, a vidék tót népdalairól, a 20. századi zenekarokról, valamint a népviseletről. A kulturális örökségvédelmi kiad-ványok megvalósításának köszönhetően ma már a Tápió mente valamennyi településén elérhető bárki számára a helyi, illetve táj-egységi népdalos értékek gyűjteménye. Ez által taníthatóvá váltak és az óvodai oktatástól kezdődően a helyi tantervbe illesztve egé-szen az általános iskolai oktatással és alapfokú művészetoktatással bezárólag lehetőség nyílt a helyi népdalok, illetve népi játékok korosztálynak megfelelő tudásszinthez mérten a visszatartásra.

A Tápió mente népdalainak továbbélése, a Tápió menti Népdaléneklési Verseny

A helyi értékek megismerésével, újratanulásával újabb 3-4 ge-neráció számára sikerült átadni a Tápió mente több évszázados népművészeti hagyományainak egy részét, melyeket mára már elérhetővé tettünk mindenki számára, hiszen az ismeretek hoz-záférhető, tanulható, tanítható. Ebből az indítatásból fakadó-an kerül 2015 óta megrendezésre minden évben a Tápió menti Népdaléneklési Verseny, mely Pest megye, valamint Budapest általános iskoláskorú tanulóinak számára nyújt lehetőséget a Tá-pió mentén végzett kutatómunkákat összegző kiadványokból el-sajátítható népdalcsokok, népi játékok rangos szakmai zsűri előtt történő bemutatására. A verseny további eredményeként a vidék népdalait elsajátító fiatalok további megmérettetésekben is bemu-tathatják ennek a tájegységnek az egyre kedveltebb népdalos ösz-

szeállításait, általuk pedig még szélesebb körben hallják a Tápió mente jellegzetes dallamait.

Népies mődal, folklorizálódott mődal, mődalos hatású népdal, autentikus népdal

Mint minden tájegység népdalos értékei közt, így a Tápió mentén is megfigyelhető a mődalos hatás megjelenése a 20. század elejétől kezdődően. A polgárisultabb hangvételű, vagy az úri osztály mulatságain a 19. században jelen lévő és egyben nagy nemzeti identitástartalommal rendelkező magyar nőta folyamatosan jelen volt és jelen van ma is valamennyi magyar tájegységhez hasonlóan a Tápió mentén. Tápiószéle szőlőttje, Simonffy Kálmán nőtászerző korának egyik elismert alkotójaként írta a szebbnél-szebb magyar nőtákat, melyeknek először a klasszikus dal-formára hasonlító módon, ének és zongorakíséretre íródott kottaváltozata. Munkásságának eredménye 74 mődal, melyek közül többet a szőlőföld szerete-téből fakadóan írt. Két szerzeménye a mai napig él a népdalaink között, melyek folklorizálódtak és több tájegység néptáncanyagának nélkülözhetelen dallamai lettek. A jellegzetes mődalos lépések hatással voltak népdalainkra is és ezt a két típus közti átmeneti állapotot rögzítette 1906-ban maga Bartók Béla is a Tápió mentén. Mivel szerzőiket nem ismerjük és egy-egy mődalos hatásra utaló lépést leszámítva megmaradtak a népdal legfőbb jellegzetességei, ezért ezeket már mődalos hatású népdalként értelmezzük. Míg a 20. század elején több ilyen szerzeménnyel találkoznak a vidék népzenekutatója tekintetében (számos más tájegységhez hasonlóan ebből a korból), úgy a század második felében inkább olyan megjelenési formáját figyelhetjük meg a mődalos hatásnak, hogy egy-egy motívum ismétlődik szekvenciá-lisan, nagy hangközlépéseket tartalmazó részek fordulnak elő, módosított hangok jelennek meg a dallamban, vagy nem népies szövegkörnyezettel találkozunk. Mindezek felismerésére és megkülönböztetésére fektetett különösen nagy hangsúlyt Borsai Ilona, valamint a munkásságát követő Dr. Lázár Katalin. A kutatási eredményeknek köszönhetően mára már egyértelműen el tudjuk különíteni az ugyanolyan értéket képviselő, de más stílusjegyeket hordozó mődalos és nem mődalos dallamokat, melyek valódi értékére vonatkozóan kutatónként teljesen eltérő véleményeket kapunk. Összességében közel 1300 dallam került felgyűjtésre a Tápió mentén, melynek fele a Bartók Béla által is meghatározott A, B, vagy C osztályba sorolható, a többi pedig mődalos hatásal rendelkező népdal, vagy népies mődal.

A Tápió mente adott a magyar népzenekutató számára már a 19. században is olyan személyt, aki nagy gondot fordított a népdalok gyűjteményi

rendszerbe foglalására. A nagykáta születésű Mátray Gábor 1852-1858 között adta ki a háromkötetes Magyar Népdalok Egyetemes Gyűjteménye című munkáját, melyben összegezte népdalgyűjtési eredményeit, a kottákat és hozzátartozó szövegeiket. „A magyar népdal kitűnőbb sajátosságairól” című, 1852-ben megjelent tanulmányában a népdalokat tárgyszerűen, illetve zenei szempontok szerint vizsgálja. Elgondolása szerint a népdal a néptől öntudatlanul alakul ki. A gyűjtemény szép számmal tartalmaz mődalos darabokat a szerzők megjelöléseivel, viszont számos régi stílusú dallamot is megfigyelhetünk köztük.

Nemzetiségi népdalok

A Tápió mentén élő lakosságban több nemzetiség is megtalálható volt a magyar mellett, mint például a legnagyobb létszám-ban előforduló tótok és a cigányok, de mellettük több román, német és horvát nemzetiségű is letelepedett a vidéken. A XVIII. századi betelepítésnek köszönhetően 1715-től kezdődően több településre is tót lakosok érkeztek, akik hozták magukkal saját kultúrájukat. A népviselet, a népszokás, a népdalok, valamint a háromszáz évvel ezelőtti állapotban rögzített, azóta nem változott tót nyelv jelent meg a Tápió mentére érkező tót lakosság saját identitástudatával együtt. Mindezek a szokások mára már szinte alig találhatók meg, hiszen elmagyarosodtak és már csak a legidősebbek beszélnek őseik nyelvét. 60 tót népdalt azonban sikerült megörökíteni Mendén, Bényén, illetve Sülysápon, valamint hangszeres gyűjtés formájában Tápiószecsőn és a Tápiói tanyavilágban 1969-től napjainkig.

Cigánydalos vokális értékeink rögzítése 1953 és 1959 között valósult meg Kókán és Tápiószecsőn, Gulyás László, Schnöller Mária, Vajda József és Oeller Ottó kutatómunkájának köszönhetően. 7 cigány népdal került dokumentálásra, melyek minőségüket tekintve mind kifejezetten értékes dallamok a vidék számára.

Összegzés

2009 óta folyamatos publikációs tevékenység folyik a Tápió mentén, melynek köszönhetően valamennyi népdalos, népzenei, népviseletes és néptáncos értéket sikerült megmenteni, illetve folyamatosan örökítődik át a fiatal nemzedék számára. Mindezek által a helyi identitástudat egyre erősödik, a fiatalok pedig örömmel éneklnek szőlőföldjük népdalait. A 20. század eleje óta tartó folyamatos kutatómunkának köszönhetően igen gazdag népdalos érték tárul mindenki elé, aki a Tápió mente 21 településének anyagait tanulmányozni szeretné. Kulturális értékeink, valamint épített és szellemi örökségünk egyre jobban kerülnek az érdeklődés középpontjába a népművészettel foglalkozók körében. Ma már valamennyi kutatási eredmény közkincs és bárki számára elérhető. A mindenkor megvalósított, kutatási eredményekre alapozott kiadványok tartalmát szem előtt tartva, azt minden újabb kutatás alkalmával aktualizálva ma már jóval több információval rendelkezünk a Tápió mente népművészete területén, mint néhány évtizeddel korábban. Mindezekre alapozva pedig kijelenthetjük, hogy a Tápió mente fiatal generációja számára most már adott a lehetőség, hogy saját értékeikből, kulturális és szellemi örökségükből merítve ismételten rendelkezhessenek egy egészséges helyi identitástudattal, mely minden időben a magyarság meghatározója volt.

Terék József

ÉRTÉKTEREMTŐ KÖZÖSSÉGEKÉRT DÍJAT KAPOTT A VOX MIRABILIS KAMARAKÓRUS

A Miniszterelnökség – a Miniszterelnökséget vezető miniszter által adományozható elismerésekről felhívást tett közzé a 2020. évi Értéktéremtő Közösségekért díj adományozására vonatkozóan.

A díj annak a szervezetnek, valamint határon túli civil szervezetnek adományozható, melynek értéktéremtő, értékmegőrző tevékenysége példaértékű, továbbá annak a természetes személynek, aki a közösség vagy közösségek ilyen irányú tevékenységét elősegíti, támogatja, vagy munkájával hozzájárul a civil szervezetek magas színvonalú működéséhez.

Az idei (azaz az első) díj nyertese a felállított pontrendszer és feltételek alapján a Fejér megyei régióban a **Vox Mirabilis Közhasznú Kulturális Egyesület**. A kórus olyan közösséget alkot, amelyben a kórustagok és vezetők szoros kapcsolatban vannak egymással.

Molnár Tamás környezetvédelmi és civil tanácsnok szerint ez a díj segít abban, hogy kijelöljék minden évben az a szervezetet, közösséget, amelyik az értéktéremtésben, értékmegőrzésben kiemelkedően teljesít. A Vox Mirabilisről nemcsak az értéktéremtés kapcsán beszélhetünk, hanem karitatív tevékenységekben is rendszeresen részt vesznek, és hosszú évek óta építik Székesfehérvár és a megye közösségét. Ma Magyarországon mintegy 61 ezer civil szervezet létezik, amelyeknek célja a társadalom, a közösségek szolgálata, az állami, önkormányzati feladatok ellátásának segítése. Azzal, hogy az ő közösségük ennyire jól működik, mások elé is pozitív példát állítanak.

Fontos, hogy a díj ráirányítsa a figyelmet azokra a szervezetekre, amelyek kiemelkedő társadalmi tevékenységet végeznek, és olyan hiánypótló tevékenységeket látnak el, amely nélkül sokkal szegényebb lenne a társadalom.

Rendkívül megtisztelő, hogy ezt a díjat mi kaphattuk meg elsőként. Nagyon fontos számunkra, hogy továbbra is az értéktéremtést, a közösségtéremtést tegyük első helyre az életünkben. A díjat *Zemlényi Katica*, a kórus művészeti vezetője és karnagya vette át.

VOX MIRABILIS KAMARAKÓRUS – KÉT KIEMELKEDŐ ESEMÉNY 2019-BEN

Kiemelkedő egyházi-kulturális program résztvevője volt a Vox Mirabilis Kamarakórus

November 27-én, szerdán 18 órakor Hilarion metropolita „Katekizmus” című magyar nyelvű könyvének bemutatóján énekelt a **Vox Mirabilis Kamarakórus**, Budapesten, az Orosz Kulturális Központban a szerző jelenlétében. A kórus megszólaltatta Hilarion metropolita műveit is, aki nem csak egyházi főméltóság, hanem termékeny író és ismert zeneszerző is. Épp egy éve, hogy a metropolita mutatta be a Vox Mirabilis Kamarakórust moszkvai székesegyházában, hallgatta meg műsorukat. A kórus sikerének tekinthető, hogy óriási megtiszteltetésben lehetett részünk, emellett engedélyt kaptak, hogy az egyik oratórikus művének magyarországi bemutatójára a Vox Mirabilis Kamarakórus előadásában kerüljön sor. A moszkvai és a budapesti eseményen is együtt énekelt a székesfehérvári kórus Moszkva legkiemelkedőbb ortodox kórusával a **Moszkvai Szinodal Kórossal**, melynek vezetője *Alexej Puzakov*. A két együttes és karnagyaik hosszú távú barátságot kötöttek, sok közös koncertet terveznek.

A Parlamentben adott karácsonyi koncertet a Vox Mirabilis Kamarakórus

Kövér László házelnök úr aláírásával, meghívást kaptak a Parlamentbe, hogy az idei karácsonyi koncertet a **Vox Mirabilis Kamarakórus** adja 2019. december 19-én 16:00-kor.

Alexov Lyubomir szerb nemzetiségi szószóló több alkalommal is részt vett már a kórus koncertjein Székesfehérváron és Budapesten is, a tavaly megjelent CD lemezükhöz ő írta az ajánlást, így az ő kezdeményezésére hívták meg a székesfehérvári kórust az Országházba.

A Parlamentben elénekelték a legszebb magyar adventi és karácsonyi kórusműveket, de különleges nemzetközi dallamokkal is készültek, amelyek először szólaltak meg Magyarországon.

Az Országházban önálló, egy órás koncertet adott a Vox Mirabilis Kamarakórus, ami azért különleges, mert egyedülként ritkán lép fel együttes ezen a különleges helyen.

Már a regisztráció alkalmával kiderült, hogy sokkal többen érdeklődnek a koncert iránt (parlamentari képviselők és dolgozók), mint amennyien beférnek a terembe. A székesfehérvári Vox Mirabilis Kamarakórus nagy sikert aratott – a ráadás után is vastaps közepette vonultak le a helyszínről. Sok dicséret és újabb meghívások követték a koncertet.

„Számunkra rendkívüli megtiszteltetés és öröm – Székesfehérvárnak nagy büszkeség.”

Zemlényi Katica